Mendelova univerzita v Brně

Zahradnická fakulta v Lednici

Realizace plánů péče – území ORP Moravské Budějovice

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce

Ing. Vladimír Láznička, Ph.D.

Vypracovala

Bc. Jana Škodová, DiS.

Lednice 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Realizace plánů péče – území ORP Moravské Budějovice vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na mojí práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendlova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle §60 odst. 1 autorského práva.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Lednici dne 05. 05. 2016

---

podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji panu Ing. Vladimíru Lázničkovi, Ph.D. za rady a připomínky při vedení diplomové práce. Také děkuji Ing. Janu Pokornému z Krajského úřadu Vysočina v Jihlavě a Mgr. Janě Jelínkové z Muzea Třebíč za odbornou pomoc. Velmi děkuji mé mamince za poskytnutí volného času na psaní diplomové práce.

OBSAH

1. ÚVOD 9

1.1 Obsah práce 9

1.2 Cíl práce 9

2. LITERÁRNÍ REŠERŠE 10

2.1 Okres Třebíč 10

2.1.1 Hydrologie 10

2.1.2 Půdní pokryv 10

2.1.3 Podnebí 11

2.1.4 Rostlinná vegetace 11

2.1.5 Fauna 12

2.1.6 Chráněná území na okrese Třebíč 12

2.2 Moravskobudějovicko 13

2.2.1 Chráněná území v ORP Moravské Budějovice 14

2.3 Obecné informace a právní podklady v ochraně a péči o chráněná území přírody a krajiny 15

2.3.1 Historie ochrany přírody a krajiny v České republice 15

2.3.2 Stanovení priorit 17

2.3.3 Právní normy 17

2.3.3.1 Natura 2000 19

2.3.3.2 Strategie zvláštní územní ochrany přírody Kraje Vysočina 20

2.3.3.3 Národní parky 20

2.3.3.4 Chráněné krajinné oblasti 21

2.3.3.5 Národní přírodní rezervace 22

2.3.3.6 Národní přírodní památka 22

2.3.3.7 Přírodní rezervace 22

2.3.3.8 Přírodní památka 22

2.3.3.9 Vyhlášení zvláště chráněného území.....22

2.3.3.10 Plány péče o zvláště chráněná území.....23

2.3.3.11 Obsah plánů péče.....24

2.3.3.12 Realizace plánů péče.....25

2.3.3.13 Management chráněných území.....26

2.3.3.14 Monitoring.....27

3. METODIKA A MATERIÁL 27

3.1 Přírodní rezervace Habrová seč 27

3.1.1 Charakteristika přírodních poměrů 28

3.1.2 Seznam zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů 30

3.1.3 Zásady hospodářského nebo jiného využívání 31

3.1.4 Zásady hospodářského nebo jiného využití ochranného pásma 32

3.2 Přírodní rezervace Suchá hora 32

3.2.1 Charakteristika přírodních poměrů 33

3.2.2 Seznam zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů 35

3.2.3 Zásady hospodářského nebo jiného využívání 36

3.2.4 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma 36

3.3 Přírodní památka Černá blata 37

3.3.1 Charakteristika přírodních poměrů 37

3.3.2 Seznam zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů 39

3.3.3 Zásady hospodářského nebo jiného využívání 40

3.3.4 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma 40

3.4 Přírodní rezervace Blatná hráz 41

3.4.1 Charakteristika přírodních poměrů 41

3.4.2 Zásady hospodářského nebo jiného využívání 42

3.4.3 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma PR 43

3.5 Přírodní rezervace Suché skály 43
3.5.1 Charakteristika přírodních poměrů 43
3.5.2 Seznam zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů 49
3.5.3 Zásady hospodářského nebo jiného využívání 51
3.5.4 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma 52
3.6 Přírodní památka U Lusthausu 52
3.6.1 Přírodní charakteristika 52
3.6.2 Seznam zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů 54
3.6.3 Zásady hospodářského nebo jiného využívání 55
3.6.4 Zásady hospodářského nebo jiného využití ochranného pásma 55
3.7 Odpovědnost vlastníků lesů vůči návštěvníkům lesů 56
4. VÝSLEDKY 57
4.1 Inventarizační průzkum Přírodní rezervace Habrová Seč 57
4.2 Inventarizační průzkum přírodní rezervace Suchá hora a Malá Suchá hora 61
4.3 Inventarizační průzkum přírodní památky Černá blata 63
4.4 Inventarizační průzkum přírodní rezervace Blatná hráz 65
4.5 Inventarizační průzkum přírodní rezervace Suché skály 66
4.6 Inventarizační průzkum přírodní památky U Lusthausu 70
5. SOUČASNÝ MANAGEMENT ZCHÚ 72
5.1 Přírodní rezervace Habrová seč 72
5.2 Přírodní památka U Lusthausu 72
5.3 Přírodní rezervace Suchá hora 72
5.4 Přírodní památka Černá blata 73
5.5 Přírodní rezervace Blatná hráz 74
5.6 Přírodní rezervace Suché skály 74
6. DISKUZE 75

6.1 Trvale udržitelné hospodaření na lesních pozemcích 75
6.2 Cíle plánů péče 76
6.2.1 Tlející dřevo 76
6.2.2 Odstraňování nevhodných druhů dřevin 77
6.2.3 Nahrazování nevhodné skladby 77
6.2.4 Zmlazování porostů 77
6.2.5 Monitoring 78
6.3 Rekreační využívání krajiny 78
6.4 Odpovědnost vlastníků lesa 78
6.5 Návrh na vyhlášení ZCHÚ 79
6.6 Zhodnocení stávající sítě ZCHÚ 80
7. ZÁVĚR 82
ABSTRAKT 83
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 84
VYSVĚTLIVKY ZKRATEK 87
PŘÍLOHY 88

„Poutěmi na místa probouzíme a ozdravujeme zemi, která nám to oplácí. Místo v krajině odpovídá místu v srdci.“

Václav Cílek

1. ÚVOD

Člověk je s přírodou spjatý odjakživa, ale teprve poslední dobou se hovoří o nutnosti chránit krajinu. Ne jen pouze využívat její zdroje, ale uvědomit si, že každý druh, jehož vymizení zapříčiní člověk, může způsobit vyhynutí dalších druhů a nakonec celého ekosystému. Jak napsal Josef Holeček již v roce 1888, je třeba ohlédnout se po krajině, jež všude souvisí s povahou a duševními vlastnostmi člověka, který v ní našel trvalý příbytek pro sebe i potomstvo. Proto je potřeba, aby si čím dál více lidí uvědomovalo, že přírodu je potřeba chránit kvůli jí samé, kvůli živlům, skalám, vodám a životu, ale také kvůli sobě a vlastní duši.

1.1 Obsah práce

Obsahem této práce je problematika ochrany přírody a plánů péče obecně a následně porovnání plánů péče pro zvláště chráněná území na okrese Třebíč – území obce s rozšířenou působností (dále jen ORP) Moravské Budějovice.

1.2 Cíl práce

Cílem této práce bylo seznámit se s problematikou ochrany přírody a krajiny ve zvláště chráněných územích ORP Moravské Budějovice a na základě vykonaného terénního průzkumu v těchto územích podat informace o jejich plánech péče. Dále je práce zaměřena na současnou legislativu a porovnání jednotlivých plánů péče. Na území ORP Moravské Budějovice se nachází šest zvláště chráněných území.

2. LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1 Okres Třebíč

Okres Třebíč leží na západní Moravě v jihovýchodní části Českomoravské vrchoviny. Krajina okresu má příznačné rysy pro Českomoravskou vrchovinu na přeměněných a vyvřelých horninách fundamentu Českého masivu. Na plochých vrchovinách a pahorkatinách je pestrá mozaika drobných lesíků, luk a polí kolem roztroušených vesnic. Do celkově plochého povrchu se zařezávají hluboká údolí řek, zejména údolí řeky Jihlavy, jejích přítoků a řeky Želetavky. Většími sídly jsou jen okresní město Třebíč a Moravské Budějovice. (Čech, Šumpich, Zabloudil a kol., 2002)

2.1.1 Hydrologie

Celý třebíčský okres náleží k úmoří Černého moře**.** Hlavním vodním tokem je řeka Jihlava, která se svými přítoky Oslavy a Rokytnou odvádí vody z převážně části jeho území. Na řece Jihlavě pod Třebíčí byly vybudovány během sedmdesátých let vodní nádrže Dalešice a Mohelno pro potřeby energetiky, tj. jaderné elektrárny Dukovany a přečerpávací vodní elektrárny Dalešice. Stavbou těchto vodních děl se výrazně změnilo nejen údolí řeky až po Vladislav, ale i průtokový režim řeky Jihlavy. Pravostranný přítok Jihlavy Rokytná odvodňuje se svými přítoky jižní oblast okresu. Nejjižnější část okresu patří k povodí Dyje, a to jejími levostrannými přítoky Želetavka a Jevišovka. (Čech, Šumpich, Zabloudil a kol., 2002)

2.1.2 Půdní pokryv

Nejvíce zastoupeným představitelem v půdním pokryvu okresu jsou hnědé půdy. Nejrozšířenější skupinou je kambizemě a po nich půdy illimerické. Z nich má největší zastoupení hnědozem typická na spraších, sprašových hlínách a polygenetických hlínách. Ze skupiny hydromorfních půd se vyskytuje především pseudoglej (okolí Třebíče a Moravských Budějovic). (Čech, Šumpich, Zabloudil a kol., 2002)

2.1.3 Podnebí

Klima regionu lze charakterizovat jako mírně teplá oblast s vyšším úhrnem srážek, který se pohybuje mezi 650–750 mm ročně. Průměrné roční teploty se pohybují mezi 6,4–8 °C, teplotní maxima připadají na červenec, minima na leden.

Sněhové poměry se vyznačuji velkou proměnlivostí, počet dnů se sněžením kolísá mezi 60–100 za rok. Průměrná výška sněhové pokrývky je 15–20 cm. Na území převažují větry ze SZ a Z směru. Říční údolí jsou méně provětrávána a často se vyskytují údolní inverze a mlhy. Počet hodin slunečního svitu se pohybuje okolo 1700 h/rok. (Nekuda a kol., 1997)

2.1.4 Rostlinná vegetace

Rostlinný kryt Třebíčska je ovlivněn polohou okresu na kontaktu termofytika Znojemsko-brněnská pahorkatina a mezofytika. Charakteristickým rysem termofytika je především rozšíření teplomilných formací, zejména teplomilných doubrav a jejich náhradních společenstev a xerotermní nelesní (stepní) vegetace s bohatou účastí mediteránních či jihosibiřsko-pontickopanonských prvků.

Nejvýznamnější je zřejmě mediteránní kapradinka podmrvka hadcová (*Notholaena marantae*), která dosahuje u Mohelna absolutní severní areálové hranice rozšíření. V okolí Třebíče se vyskytuje např. koniklec velkokvětý (*Pulsatilla grandis*), pryšec různobarevný (*Tithymalus epithymoides*) nebo hadí mord rakouský (*Scorzonera austriaca*).

Nejrozšířenějším typem potenciální vegetace jsou hercynské černýšové dubohabřiny. V jejich stromovém patře najdeme dub zimní (*Quercus petraea*), habr obecný (*Carpinus betulus*), lípu malolistou (*Tilia cordata*), javor babyku (*Acer campestre*), místy dříve i jedli bělokorou (*Abies alba*). (Čech, Šumpich, Zabloudil a kol., 2002)

V údolí Želetavky je typická středoevropská (hercynská) květena obohacena o řadu fytogeograficky významných prvků. V prvé řadě k nim patří západomoravský endemit hvozdík moravský (*Dianthus moravicus*) na Suchých skalách u Lubnice, který zde má jednu ze svých 6 lokalit. K velmi významným pak patří již zmiňovaný

brambořík nachový (*Cyclamen purpurascens*) a šalvěj lepkavá (*Salvia glutinosa*), lýkovec vonný (*Daphne cneorum*), řeřišnice třílistá (*Cardamine trifolia*), bledule jarní (*Leucojum vernum*), stařinec potoční (*Tephroseris crispa*), jarva žilnatá (*Cnidium dubium*). K vzácným rostlinám patří orchideje – vyskytuje se zde prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*) a vstavač obecný – kukačka (*Orchis morio*). (Čech, Šumpich, Zabloudil a kol., 2002)

2.1.5 Fauna

Fauna okresu Třebíč je určena příslušností ke dvěma odlišným bioregionům – chladnějšímu na západě a severozápadě a teplejšímu na východě a jihovýchodě. Z hmyzu se zde vyskytuje např. ploskoroh pestrý (*Libelloides macaronius*), kobylka révová *(Ephippigera ephipiger*), saranče (*Stenobothrus crassipes, Chortippus vagans*), z blanokřídlých včela stepnice (*Eucera seminuda*), huňatka (*Panurginul labiatus*), čmelák (*Megabomubus pomorum*), okáč kostřavový (*Aerghusana erethusa*), přástevník svízelový (*Chelis maculosa*), vzácný modrásek (*Maculinea rebeli*).

Z brouků se vyskytuje krasec (*Eurythyrea quercus*), páchník hnědý (Osmoderma eremita), hmatavec (*Saulcyella schmidti*) a roháč obecný (*Lucanus cervus*). Z ptáků jsou to např. strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*), lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*), moudivláček lužní (*Remiz pendulinus*) a šoupálek krátkoprstý (*Certhia brachydactyla*). (Čech, Šumpich, Zabloudil a kol., 2002)

2.1.6 Chráněná území na okrese Třebíč

První území vyhlášené na Třebíčsku byla státní přírodní rezervace, nyní přírodní památka (dále jen PP) Ptáčovský kopeček (1948), jedno z posledních zachovalých nalezišť koniklece velkokvětého (*Pulsatilla grandis*). O dva roky později se ochrany dočkaly výchozy žulosyenitu s balvanitým rozpadem – PP Syenitové skály u Pocoucova. V roce 1956 byla vyhlášena PP Habří na ochranu lokalit brambořík nachového (*Cyclamen purpurascens*). Zatopení údolí Jihlavy Dalešickou a Mohelenskou nádrží a začátek budování jaderné elektrárny Dukovany indukovaly zvýšenou snahu o zachování hlubokých údolí řek Oslavy a Chvojnice, kterým hrozilo také zatopení. Územní ochrana obou údolí byla zajištěna roku 1974. Převážná většina chráněných území v okrese byla vyhlášena až v 80. a 90. letech 20. století. Mnohá

cenná území na vyhlášení čekají nebo se pro ně připravují návrhy a podklady. Na konci roku 1999 bylo v okrese Třebíč 32 maloplošných chráněných území (jedna národní přírodní rezervace, 13 přírodních rezervací a 18 přírodních památek), 3 přírodní parky a téměř stovka památných stromů a stromořadí. (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2002)

Obrázek 1 - Lokalizace ZCHÚ okresu Třebíč[1]

2.2 Moravskobudějovicko

Krajinu v okolí Moravských Budějovic charakterizuje reliéf mírně zvlněný táhlými oblými hřbety, široce otevřenými údolími, plošinami a nízkými pahorky. Převládajícím typem reliéfu je členitá pahorkatina s výškovou členitostí do 150 m, která pouze lokálně přesahuje 200 m a nabývá vzhledu ploché až členité vrchoviny.

[1] Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Nejčlenitější území leží v pásu podél hlubokých údolí Želetavky u Pexova mlýna pod Velkým Dešovem, nedaleko ústí do Dyje. Výškový rozdíl mezi vrchem Suchá hora 571 m a údolím Želetavky, ležícím 350 m vysoko, zde dosahuje 223 m. Tato relativní hodnota výškové členitosti, tzv. reliéfová energie, zařazuje toto území již k členité vrchovině. (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2002)

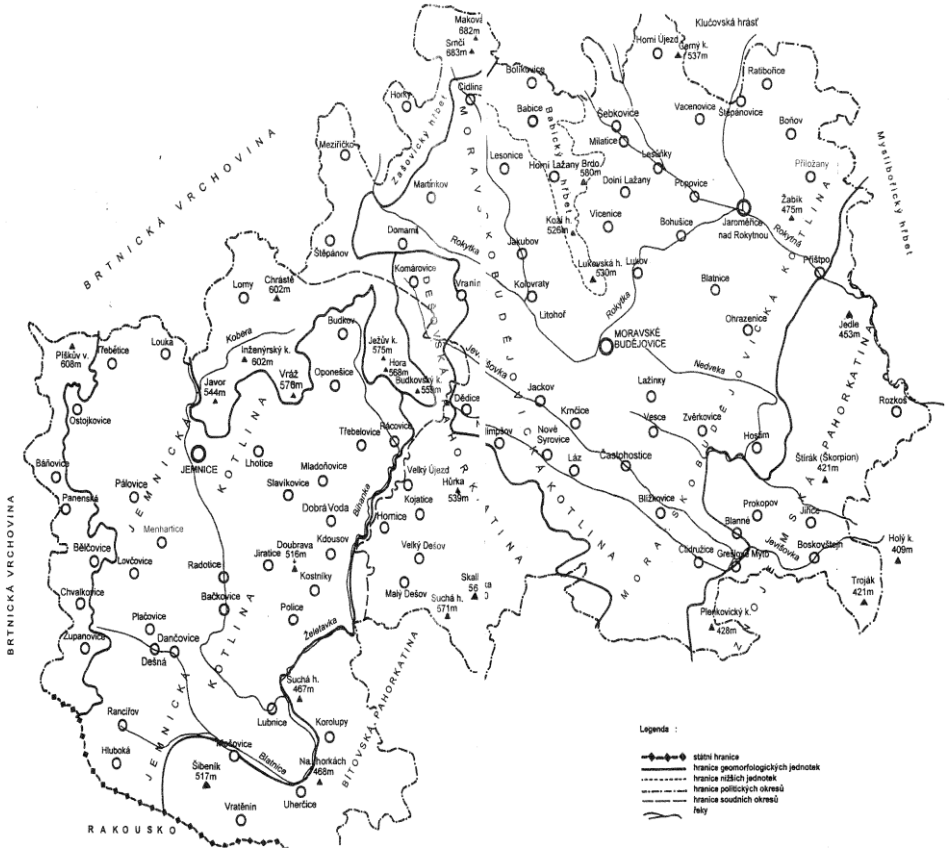

Obrázek 2 - Geomorfologické jednotky Jemnicka Moravskobudějovicka[2]

2.2.1 Chráněná území v ORP Moravské Budějovice

Do ORP Moravské Budějovice patří dvě PP a čtyři přírodní rezervace (dále jen PR). Jsou to: PP Černá Blata v katastrálním území Velký Dešov a PP U Lusthausu v katastrálním území Nové Syrovice. Do přírodních rezervací zahrnujeme PR Blatná hráz v katastrálním území Cidlina na Moravě, PR Habrová seč v katastrálním území

[2] Zdroj: Moravskobudějovicko Jemnicko, 1997

Nové Syrovice, PR Suchá hora v katastrálním území Velký Dešov a PR Suché skály v katastrálním území Kostníky. (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2002)

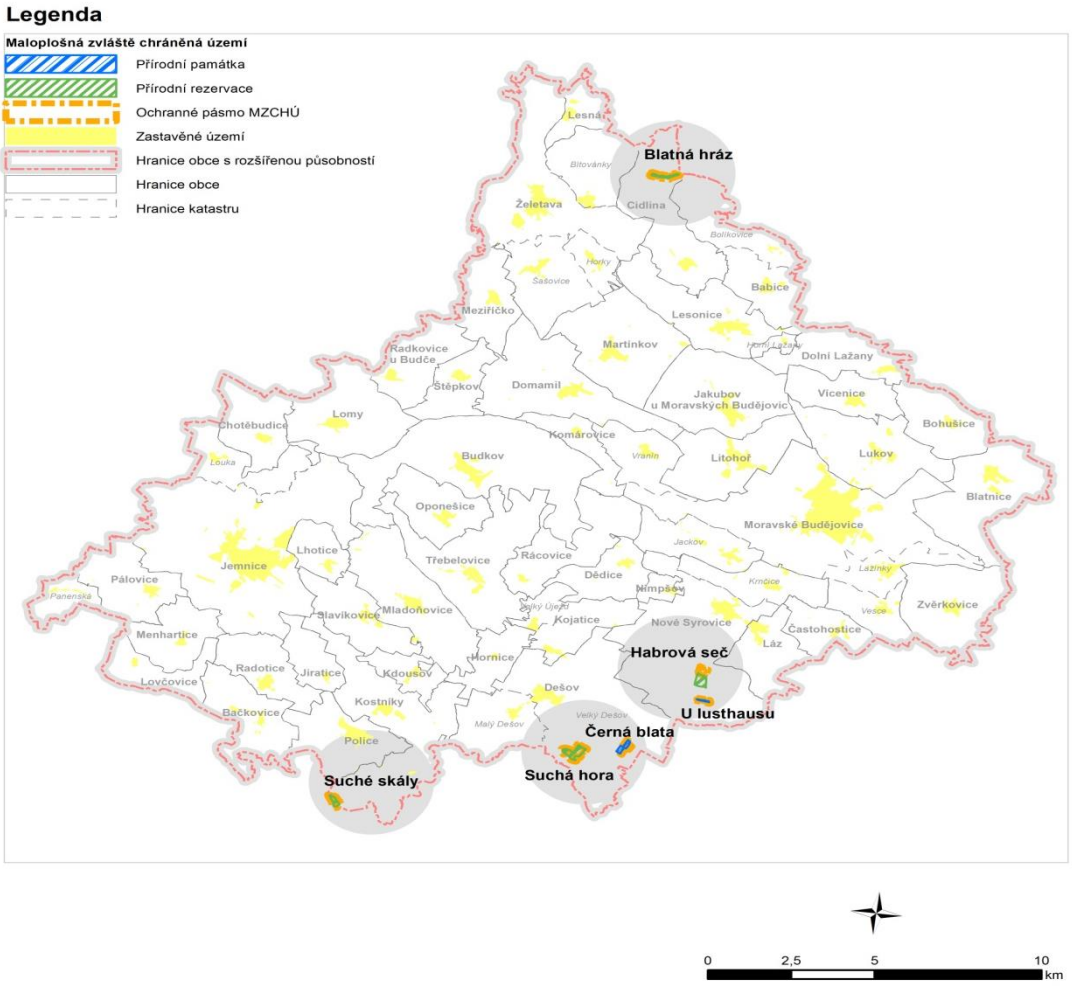

Obrázek 3 - ZCHÚ ORP Moravské Budějovice[3]

2.3 Obecné informace a právní podklady v ochraně a péči o chráněná území přírody a krajiny

2.3.1 Historie ochrany přírody a krajiny v České republice

Teoretický podklad první ochrany přírody se vytvářel již od středověku. V této době měla ochrana především důvody estetické, historické a kulturní, ale dochází i k prvním vědeckým pokusům o odůvodnění ochrany zejména krajiny a jejího vzhledu.

[3] Zdroj: www.mbudejovice.cz

Prvky připomínající ochran přírody obsahoval návrh Majestas Carolina císaře Karla IV., který obsahoval propracovaný systém feudální správy lesů a stanovil přísné tresty při jeho porušení, pro odpor šlechty však návrh nenabyl platnosti. [www.cittadella.cz]

Na začátku 19. století, v období nastupujícího romantismu, se již objevují vědomé snahy o ochranu některých přírodních a krajinných prvků a území. Jednotlivé osoby zřizují první chráněná území, většinou šlo o aktivity osvícených šlechticů. První chráněné území na českém území – Žofínský prales – zřídil dne 28. srpna 1838 na svém panství Nové Hrady Jiří Augustin Langueval-Buquoy. Ve stejném roce zřídil další chráněné území Hojná voda. Obě tato chráněná území existují dodnes, Žofínský prales jako národní přírodní rezervace a Hojná voda jako národní přírodní památka. Roku 1858 pak kníže Jan Schwanzerberg založil rezervaci Boubínský prales, dnešní stejnojmennou národní přírodní rezervaci. První odrazy ochranářských snad se začínají objevovat i ve správních aktech státních úřadů a obecně závazných normách – např. tzv. Prügelpatent z roku 1854, který byl léta užíván pro ochranu přírodních památek.[www.cittadella.cz]

Na Moravě patří mezi první chráněná území Šerák a Keprník v Jeseníku (ochrana horského smrkového lesa na vrchovišti od roku 1903 na ploše 287 ha), Mladečské jeskyně, Moravských kras, Květnice u Tišnova, Žákova hora, Velké Dářko a další (Láznička, 2005)

Právní úprava ochrany přírody v moderním slova smyslu se datuje na území dnešní ČR teprve začátkem 20. století, se vznikem samostatné Československé republiky. V roce 1933 bylo vyhlášeno na 30 chráněných území a do roku 1938 bylo zřízeno celkem 142 přírodních rezervací. Až v roce 1956 vznikla první chráněná krajinná oblast (Český ráj) a v roce 1963 byl zřízen první národní park na území ČR – Krkonošský národní park. Až v roce 1956 byl schválen první zákon o státní ochraně přírody na území dnešní ČR – zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody. Předmětem ochrany byla chráněná území, chráněné přírodní výtvory a chráněné přírodní památky a dále chráněné druhy živočichů, rostlin, nerostů a zkamenělin. V době svého přijetí představoval tento zákon významný příspěvek k ochraně přírody. Počátkem 70. let 20. století však již bylo zřejmé, že ochrana přírody založená na představě vyjádřené tímto zákonem, je naprosto nedostačující. Konzervační přístup

k ochraně přírody, panující na území ČR od 19. století, nebyl schopen zabránit rozsáhlé degradaci přírody a krajiny. Nepočítal rovněž s dynamickým vývojem přírodních stanovišť a ekosystémů.[www.cittadella.cz]

Neutěšený stav přírody i ve zvláště chráněných územích dokazoval, že nestačí chránit přírodu jen na vybraných územích, ale že je nezbytné chránit ji na celém území státu. Proto po roce 1989 bylo přikročeno k přijetí nové právní úpravy ochrany přírody a krajiny. V roce 1992 byl přijat dosud platný zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Tato úprava již vychází ze zásad prevence, předběžné opatrnosti, udržitelného využívání přírodních zdrojů, integrované ochrany atd. [www.cittadella.cz]

Nabízí se otázka, jaký bude další vývoj ve vyhlašování zvláště chráněných území v ČR v následujících letech. Léta 1992 a 1998 ukazují, že jsou vyhlašována další chráněná území v kategorii přírodní rezervace a přírodní památka, ale v menším počtu. (Láznička, 2005)

2.3.2 Stanovení priorit

V přelidněném světě s omezenými přírodními zdroji a finančními prostředky je podstatné stanovit priority pro ochranu biodiverzity. I když někteří ochranáři argumentují, že by nemělo dojít ke ztrátě žádného organismu, je realitou, že mnohé druhy čelí nebezpečí vyhynutí a my máme příliš málo zdrojů na to, abychom je všechny zachránili. Ochranáři musí zodpovědět tři vzájemně závislé otázky: Co je potřeba chránit? Kde to má být chráněno? Jak to má být chráněno? (Primack, Kindlmann, Jersáková, 2011).

Důležitá kritéria, která definují priority ochrany druhů a společenstev jsou: jedinečnost ekosystému, ohrožení – druhy ohrožené vyhynutím je nezbytné chránit spíše než druhy jiné a užitečnost – druhům se současnou či potenciální hodnotou pro lidstvo je připisována větší ochranářská hodnota než druhům bez zřetelného využití. (Primac, Kindlmann, Jersáková, 2011).

2.3.3 Právní normy

Hlavním dokumentem je již zmiňovaný zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Účelem zákona je za účasti příslušných

krajů, obcí, vlastníků a správců pozemků přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvořit v souladu s právem Evropských společenství v České republice soustavu Natura 2000. (zákon č. 114/1992 Sb.)

Součástí zákona jsou kategorie zvláště chráněných území (ZCHÚ), kdy lze území přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná vyhlásit za zvláště chráněná; přitom se stanoví podmínky jejich ochrany. (zákon č. 114/1992 Sb.).

V České republice jsou dvě úrovně zvláště chráněných území. Jedná se o velkoplošná zvláště chráněná území a maloplošná zvláště chráněná území. Se vstupem do Evropské unie vyvstala také povinnost vymezení soustavy chráněných území NATURA 2000, která jsou již také zakotvena v zákoně. Cílem ZCHÚ je zachovat druhovou rozmanitost a stav krajiny příznivý pro přežití typických druhů či společenstev. Na úrovni státu jde o vytváření zákonných prostředků, motivačních nástrojů a fungujících systému státní správy, které tyto cíle naplňují. Na mezinárodní úrovni se jedná o formulování určitých cílů a nástrojů pro jejich dosažení formou mezinárodních úmluv. Na úrovni evropského práva je ochrana přírody a krajiny řešena prostřednictvím směrnic, které jsou implementovány do legislativy jednotlivých členských zemí. (Kolektiv autorů, 2011).

Kategorie zvláště chráněných území jsou:

a) národní parky,

b) chráněné krajinné oblasti,

c) národní přírodní rezervace,

d) přírodní rezervace,

e) národní přírodní památky,

f) přírodní památky.

2.3.3.1 Natura 2000

Natura 2000 je celistvá soustava území se stanoveným stupněm ochrany, která umožňuje zachovat přírodní stanoviště a stanoviště druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožní tento stav obnovit. (Láznička, 2005).

Sestává ze dvou typů chráněných území – ptačích oblastí a evropsky významných lokalit (EVL).

Již před vstupem do EU měly všechny kandidátské státy povinnost vytvořit příslušnou národní část evropské soustavy chráněných území, nazvané Natura 2000. V březnu 2011 se uskutečnilo jednání zástupců České republiky se zástupci Evropské komise, jehož účelem bylo prověřování soustavy Natura 2000 z hlediska kvality a počtu EVL. Byly shledány nějaké nedostatky a České republice bylo uloženo, aby doplnila nové či upravila stávající lokality soustavy Natura 2000 tak, aby byly zjištěné nedostatky odstraněny. Odborný návrh na doplnění národního seznamu EVL byl zpracován Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) v průběhu roku 2014 na základě bilaterálního jednání mezi zástupci Evropské komise a ČR, návrhu odborníků z akademické sféry, zaměstnanců AOPK ČR a odborných nevládních organizací. Celkem bylo k doplnění navrženo 61 lokalit a u stávajících 335 EVL došlo ke změně předmětů ochrany nebo územního vymezení. (AOPK ČR, 2014).

V tomto období došlo ke změně územního vymezení již existující lokality soustavy Natura 2000 – Suché skály v našem ORP tak, aby bylo ve shodě s již existujícím zvláště chráněným územím PR Suché skály.

V březnu letošního roku vyšlo Nařízení vlády č. 73/2016, kterým se mění nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit. Jedná se o změnový dokument, ve kterém jsou ustanoveny nové EVL a zároveň se mění hranice některých původních. U nás se to týká přírodní rezervace Suché skály v k.ú. Kostníky.

2.3.3.2 Strategie zvláštní územní ochrany přírody Kraje Vysočina

V roce 2015 přistoupil Kraj Vysočina ke zpracování Strategie zvláštní územní ochrany přírody Kraje Vysočina (dále jen Strategie ZCHÚ). Tato strategie ZCHÚ je zaměřena na stanovení cílů a opatření při vyhlašování zvláštní územní ochrany přírody v Kraji Vysočina (a s tím spojených činností, jako je např. zpracování plánů péče apod.). Kvůli zaměření na implementaci Natury 2000 mají některé „nenaturové" činnosti oproti optimálnímu stavu časové zpoždění (zejména zpracování plánů péče v předstihu před ukončením jejich platnosti, vyhlašování nových ZCHÚ mimo evropsky významné lokality apod.). V příštích pěti letech by bylo vhodné časové zpoždění odstranit, což je jedním z účelů zpracování Strategie ZCHÚ. Na území Kraje Vysočina je doporučeno k vyhlášení 25 nových ZCHÚ, z toho už jich bylo pět dokončeno a vyhlášeno (např. Malá Suchá hora v našem území). V našem ORP je navržena i nová lokalita k vyhlášení „Nad Svobodovým mlýnem", která zasahuje také do územní působnosti jiného ORP. Strategie ZCHÚ zpracovává cíle a souvislosti spojené se zvláštní územní ochranou a obsahuje harmonogram činností do roku 2030.

2.3.3.3 Národní parky

Národní parky (NP) jsou rozsáhlá území, jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam. Národní parky, jejich poslání a bližší ochranné podmínky se vyhlašují zákonem. Metody a způsoby ochrany národních parků jsou odstupňovány na základě členění území národních parků zpravidla do tří zón ochrany přírody vymezených s ohledem na přírodní hodnoty. Nejpřísnější režim se stanoví pro první zónu. Bližší charakteristiku a režim zón upravuje obecně závazný právní předpis, kterým se národní park vyhlašuje. (zákon č. 114/1992 Sb.)

V blízkosti ORP Moravské Budějovice (cca 30 km) se nachází Národní park Podyjí, který leží v Jihomoravském kraji na území okresu Znojmo a jeho rozloha je 63 $km^{2.}$ Národní park Podyjí byl vyhlášen v roce 1991 nařízením vlády ČR. Na jeho území se nachází lokality zařazené do soustavy Natura 2000, 3 zvláště chráněná území (přírodní památky) a významné stromy. Na území parku nebyl zatím vyhlášen žádný památný strom, ale plán péče na období 2012 – 2020 si kromě jiného vytyčil

za cíl i mapování a vyhlášení významných stromů. Národní park Podyjí prezentuje výjimečně zachovalou ukázku krajiny říčního údolí v pahorkatinném stupni střední Evropy. Kaňon řeky Dyje vytváří unikátní říční fenomén s četnými meandry, hluboce zaříznutými údolími bočních přítoků, nejrůznějšími skalními tvary, kamennými moři a skalními stěnami. Většina obdobných říčních údolí byla u nás pozměněna výstavbou přehrad, komunikací a rekreačních objektů. Území vyniká vysokou pestrostí rostlinných a živočišných společenstev danou střídavou expozicí svahů v údolí Dyje. Celé údolí je takřka souvisle porostlé přirozenými a přírodě blízkými lesy. V celém území se projevuje tzv. údolní fenomén, v jehož důsledku pronikají západním směrem do údolí teplomilné živočišné a rostlinné druhy z jihovýchodní teplé panonské oblasti. Naproti tomu ze západu migrují údolím druhy podhorské, se kterými se pak můžeme setkat na chladnějších a stinných severních svazích údolí. [http://www.nppodyji.cz/pece-o-uzemi]

Unikátní plochy vřesovišť a stepních lad v jihovýchodní části parku vznikly ve středověku vykácením původních doubrav a následnou pastvou dobytka. Vřesoviště jsou významná zejména výskytem vzácných teplomilných druhů rostlin a hmyzu, který je v parku neuvěřitelně bohatě zastoupen (kudlanka nábožná, ploskoroh pestrý, pakudlanka jižní, pestrokřídlec podražcový, otakárek ovocný a fenyklový, jasoň dymnivkový a další). [http://www.nppodyji.cz/pece-o-uzemi]

2.3.3.4 Chráněné krajinné oblasti

Chráněné krajinné oblasti (CHKO) jsou rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení. CHKO, jejich poslání a bližší ochranné podmínky vyhlašuje vláda republiky nařízením. K bližšímu určení způsobu ochrany přírody CHKO se vymezují zpravidla 4, nejméně však 3 zóny odstupňované ochrany přírody; první zóna má nejpřísnější režim ochrany. Podrobnější režim zón ochrany přírody CHKO upravuje právní předpis, kterým se CHKO vyhlašuje. Vymezení a změny jednotlivých zón ochrany přírody stanoví Ministerstvo životního prostředí vyhláškou. (zákon č. 114/1992 Sb.)

2.3.3.5 Národní přírodní rezervace

Národní přírodní rezerva (NPR) je menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku. NPR vyhlašuje Ministerstvo životního prostředí. (zákon č. 114/1992 Sb.)

2.3.3.6 Národní přírodní památka

Národní přírodní památka (NPP)je přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk. NPP vyhlašuje Ministerstvo životního prostředí. (zákon č. 114/1992 Sb.)

2.3.3.7 Přírodní rezervace

Přírodní rezervace (PR) je menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast. PR vyhlašuje příslušný krajský úřad. (zákon č. 114/1992 Sb.)

2.3.3.8 Přírodní památka

Přírodní památka (PP) je přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním, ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk. PP vyhlašuje příslušný krajský úřad. (zákon č. 114/1992 Sb.)

2.3.3.9 Vyhlášení zvláště chráněného území

K vyhlášení velkoplošných zvláště chráněných území, což jsou národní parky, národní přírodní rezervace a památky a chráněné krajinné oblasti, je příslušné Ministerstvo životního prostředí. K vyhlášení maloplošných zvláště chráněných území, což jsou přírodní rezervace a přírodní památky, je příslušný krajský úřad. Oznámení záměru o vyhlášení je prováděno formou veřejné vyhlášky (NP a CHKO) a formou

písemného oznámení záměru (NPR, PR, NPP, PP) a musí s ním být seznámeni vlastníci i nájemci pozemků a dotčení státní orgány. (vyhláška č. 395/1992 Sb.)

Vyhlášená zvláště chráněná území jsou evidována v ústředním seznamu ochrany přírody, který vede Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky v Praze. (vyhláška č. 395/1992 Sb.)

Zvláště chráněná území jsou označena tabulí s velkým státním znakem České republiky a označením příslušné kategorie a ochrany u NP, CHKO, NPR a NP a tabulí s malým státním znakem České republiky a označením příslušné kategorie ochrany u PR a PP. Dále jsou pruhově značeny hranice zvláště chráněných území na hraničních sloupcích či hraničních stromech. Pruhové značení hranic je provedeno dvěma červenými pruhy 5 cm širokými, oddělenými 5 cm širokou mezerou. V mapových podkladech se vyznačují:

- hranice NP 1 mm silnou čarou červené barvy, hranice jejich ochranného pásma stejně silnou přerušovanou čarou červené barvy
- hranice CHKO plnou čarou červené barvy 0,5 cm silnou
- území NPR, NPP, PR a PP v mapách 1:50000 vykrytím červenou transparentní barvou s uvedením evidenčního čísla, území jejich ochranného pásma šrafováním červenou barvou; ve státní mapě odvození 1:5000 se vyznačují 1 mm silnou čarou červené barvy, v ochranném pásmu stejně silnou přerušovanou čarou červené barvy. (vyhláška č. 395/1992 Sb.)

2.3.3.10 Plány péče o zvláště chráněná území

Plán péče o ZCHÚ a jeho ochranné pásmo (dále jen plán péče) je odborný a koncepční dokument ochrany přírody, který na základě údajů o dosavadním vývoji a současném stavu ZCHÚ navrhuje opatření na zachování nebo zlepšení stavu předmětu ochrany ve ZCHÚ a na zabezpečení zvláště chráněné území před nepříznivými vlivy okolí v jeho ochranném pásmu. Plán péče slouží jako podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů a pro rozhodování orgánů ochrany přírody. Pro fyzické ani právnické osoby není závazný. (zákon č. 114/1992 Sb.)

Zpracování plánů péče zajišťuje orgán ochrany přírody příslušný k vyhlášení zvláště chráněného území. (vyhláška č. 395/1992 Sb.)

Před schválením plánu péče vydá orgán ochrany přírody oznámení o možnosti seznámit se s návrhem plánu péče. Oznámení zveřejní na portálu veřejné správy a zašle dotčeným obcím, které je zveřejní na své úřední desce. Návrh plánu péče projedná orgán ochrany přírody rovněž s dotčenými obcemi a kraji. O způsobu vypořádání připomínek vlastníků, obcí a krajů sepíše orgán ochrany přírody protokol, kterým zároveň plán péče schválí. Plán péče schvaluje orgán ochrany přírody zpravidla na období 10 až 15 let. Schválený plán péče uloží orgán ochrany přírody v ústředním seznamu ochrany přírody a předá v elektronické podobě na technickém nosiči dat dotčeným obcí a krajům. (Láznička, 2005).

Realizaci péče o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma zajišťují orgány ochrany přírody příslušné ke schválení plánu péče, přitom postupují podle schváleného plánu péče. (Láznička, 2005).

2.3.3.11 Obsah plánů péče

Plány péče o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma obsahují:

a) základní údaje o ZCHÚ a jeho ochranném pásmu,

b) charakteristiku ZCHÚ a jeho ochranného pásma zaměřenou na jeho přírodní poměry,

c) popis ekosystémů nebo jejich složek tvořících předmět ochrany,

d) zhodnocení dosavadní péče o předmět ochrany,

e) výčet a popis známých činitelů ohrožujících předmět ochrany ZCHÚ,

f) zásady péče o ekosystémy a jejich složky včetně řešení střetů plynoucích z odlišných nároků jednotlivých složek ekosystémů na potřebnou péči z hlediska priorit a cílů ochrany ZCHÚ,

g) vymezení ploch s odlišnými způsoby péče o ekosystémy a jejich složky vycházející z cílů ochrany ZCHÚ,

h) zásady hospodářského, rekreačního, sportovního či jiného využívání ZCHÚ a jeho ochranného pásma, pokud je nebo by mohlo být ZCHÚ nebo jeho ochranné pásmo k těmto činnostem využívání a pokud by přitom hrozilo poškození jeho předmětu ochrany,

i) přehled potřeb zaměření, označení a technického vybavení ZCHÚ a jeho ochranného pásma v terénu,

j) přehled potřeb sledování stavu ekosystémů a jejich složek s ohledem na cíle ochrany ZCHÚ,

k) určení období jejich platnosti (vyhláška č. 64/2011 Sb.)

Odbornými podklady pro sestavování a aktualizaci plánů péče jsou zejména inventarizační průzkumy. (vyhláška č. 395/1992 Sb.)

2.3.3.12 Realizace plánů péče

Za řádné provedení zásahů a opatření podle schválného plánu péče zodpovídá správa CHKO (NP), středisko AOPK ČR nebo Krajský úřad. Zásahy se zpravidla realizují buď na základě dohody s vlastníky či nájemci pozemků nebo na základě smlouvy s odborně způsobilou právnickou nebo fyzickou osobou. Zadávající pracoviště poskytne provádějícímu subjektu všechny potřebné informace, zejména o způsobu provedení prací, o jejich termínu a dalších požadavcích. K tomu účelu mu může předat výpisy (kopie) z plánů péče. Průběh prací v terénu kontroluje, přičemž může původy pokyny měnit podle nových zjištění. Hotové zásahy protokolárně přejímá. Realizace zásahů může být kontrolována i příslušnými orgány ochrany přírody, Česká inspekce životního prostředí, na lesní půdě příslušným lesním hospodářem, u vodních toků jejich správcem a obecně každým subjektem, který má podle příslušného zákona právo kontroly. Zjištěné závady realizace plánovaných zásahů nebo při této realizaci vzniklé škody na ZCHÚ musí být okamžitě hlášeny příslušnému orgánu přírody, který stanoví nápravná opatření vlastníkovi nebo majetkovému správci dotčené nemovitosti (pozemku). (Metodika přípravy plánů péče, 1999)

2.3.3.13 Management chráněných území

Existuje široce rozšířená mylná představa, že jakmile je chráněné území vyhlášeno, je ochranářská práce z největší části hotova a není třeba dalších aktivit. Někteří lidé věří, že „příroda to ví nejlépe“ a že nejlepší ochranou biodiverzity je úplná absence lidských zásahů. Lidé však natolik změnili své životní prostředí, že druhy a ekosystémy, které chceme v chráněných územích chránit, potřebují k přežití pravidelný monitoring a management. Základním poučením je, že chráněná území musí být obvykle aktivně udržována, aby se zabránilo jejich chátrání. Často se stává, že aplikovaný management není vhodný, či je dokonce škodlivý. (Primack, Kindlmann, Jersáková, 2011).

2.3.3.14 Monitoring

Důležitou součástí managementu chráněných území je monitoring (sledování) různých komponent důležitých pro biodiverzitu. Stále více dochází ke kombinaci monitoringu biodiverzity s monitoringem sociálních a ekonomických charakteristik, protože lidé si stále více uvědomují souvislost mezi místními obyvateli a ochranou přírody. (Primack, Kindlmann, Jersáková, 2011).

3. METODIKA A MATERIÁL

Zvláště chráněná území ORP Moravské Budějovice se nacházejí v okrese Třebíč a jsou pod správou Kraje Vysočina se sídlem v Jihlavě. Většina zvláště chráněných území je součástí komplexů lesních porostů s převažujícími olšinami, pouze PR Suché skály je tvořena výrazným skalním výchozem s menším podílem černýšových dubohabřin.

V řešeném území ORP byl v průběhu měsíců duben – květen 2015 a duben 2016 uskutečněný vlastní průzkum se zaměřením na plnění plánů péče. K posouzení jednotlivých biotopů byla použita Metodika mapování přírody a krajiny, Metodika mapování fytocenóz a Metodika přípravy plánů péče. Stupně lesních typů byly určeny dle knihy Pěstování lesů na typologických základech. Při určování taxonů byla použita publikace Klíč k určování rostlin. Obtížně určitelné taxony byly konzultovány s botaničkou Muzea Třebíč Mgr. Janou Jelínkovou. Hodnocení stavu ZCHÚ bylo posouzeno na základě Metodiky hodnocení stavu a péče v maloplošných zvláště chráněných územích. Vzhledem k převažujícím lesním pozemkům byl využit i lesní zákon.

Jednotlivá zvláště chráněná území byla porovnána z hlediska předmětu ochrany, ohrožujících vlivů, sukcese, převažujících dřevin, plánů péče a jejich realizace a byla stanovena opatření pro jejich údržbu.

3.1 Přírodní rezervace Habrová seč

PR Habrová seč byla vyhlášena v roce 1988 Okresním národním výborem Třebíč. Lokalita je zároveň chráněna také jako evropsky významná lokalita (CZ0610025 Habrová seč) a jako regionální biocentrum Habrová seč. Předmětem ochrany je komplex listnatých lesů se zastoupením jasanovo-olšových luhů, květnatých bučin a dubohabřin a druhů rostlin a živočichů na tato stanoviště vázaných.

Cílem ochrany je prostorově a věkově heterogenní mozaika různých typů listnatých lesních porostů s velkým podílem světlin a různě osluněného odumírajícího i mrtvého dřeva a ochrana druhů hub, rostlin a živočichů na tato stanoviště vázaná. Současný plán péče je vyhlášen na období 2016 – 2025.

3.1.1 Charakteristika přírodních poměrů

Po biologické stránce lze území rozčlenit do následujících částí:

Plocha 1 a 5

Okolo potoků se nachází jasanovo-olšový luh s typickými dřevinami (*Alnus glutinosa, Fraxinus excelsior*) a dřevinami přesahujícími z okolních porostů. V bylinném patře však dominují velmi nitrofilní druhy, především *Urtica dioica, Impatiens parviflora, Galium aparine* a porosty jsou velmi narušené zvěří. Na jaře jsou zde rozsáhlé porosty *Leucojum vernum*, ale velmi často jsou rozryty divokými prasaty.

Plocha 2

Ve východní části území zasahuje hercynská dubohabřina i přes údolí, je zde však zapojenější než v Ploše 1. V důsledku zastínění zde chybí keřové patro a i bylinné patro je velmi chudé.

Plocha 3

V této ploše se nachází květnatá bučina s dominancí *Fagus sylvatica* a *Carpinus betulus.* Porost je starý, strukturně rozrůzněný se starými stromy i světlinami zarůstajícími semenáčky. Bylinné patro je na první pohled chudší než v Ploše 1, místy s dominantní *Mercurialis perennis, Impatiens noli-tangere.* Vyskytuje se zde však několik ohrožených druhů: *Cardamine trifolica, Cyclamen purpurascens, Epipactis purpurata, Leucojum vernum.*

Plocha 4

Na jihovýchodním okraji území se nachází smrková kultura. Ve stromovém patře jsou řídce přimíšené i listnaté dřeviny (*Quercus robur, Acer pseudoplatanus*) a je částečně zachovalé bylinné patro se *Salvia glutinosa* a *Dentaria bulbifera*.

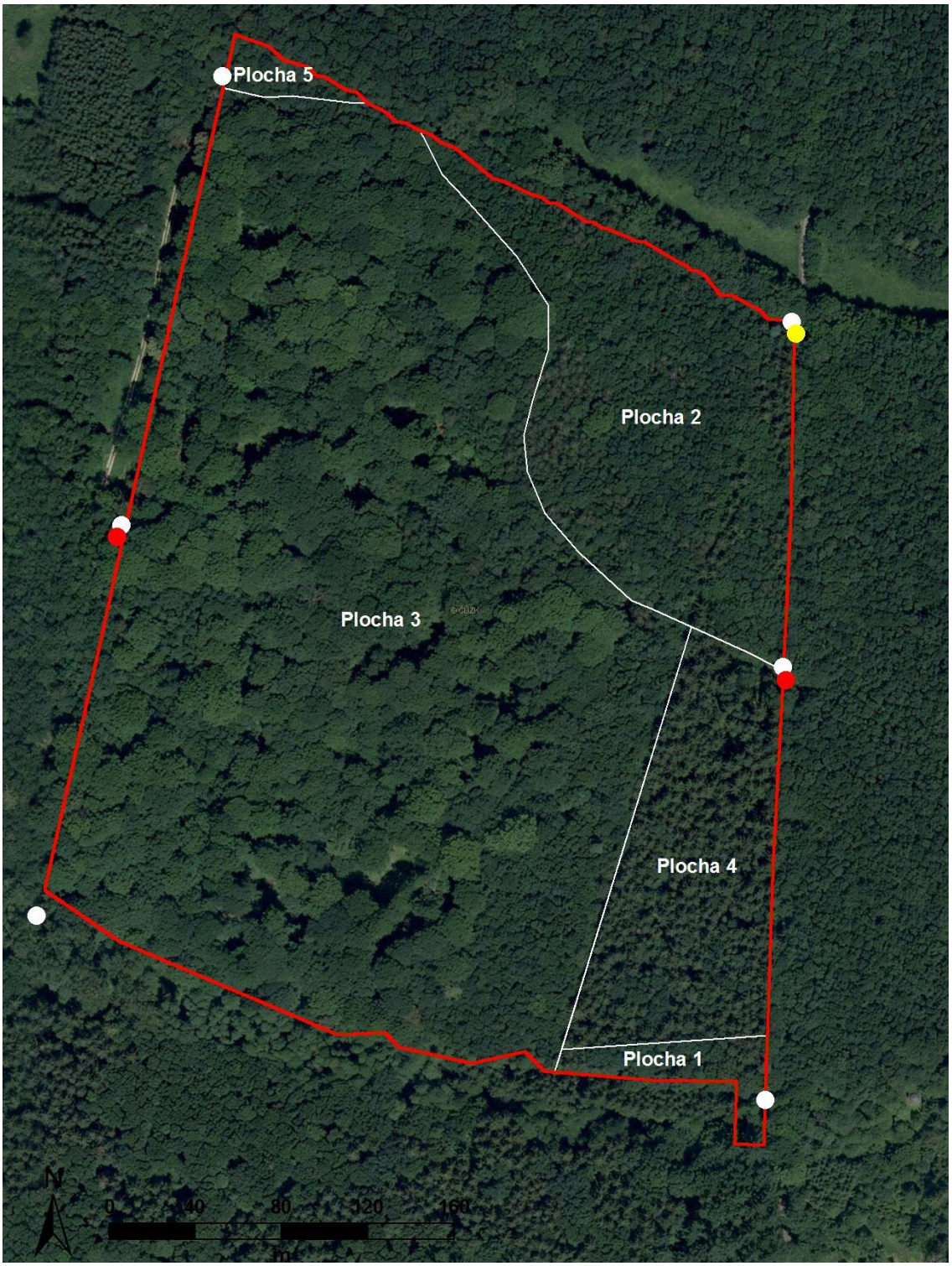

Obrázek 4 - Mapa dílčích ploch a objektů[4]

[4] Zdroj: Plán péče Habrová seč

3.1.2 Seznam zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů

Přehled zvláště chráněných druhů živočichů[5]	**Kat.**[6]	**Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ**	**Popis biotopu druhu, další poznámky**
Druhy uvedené ve vyhlášce 395/1992 Sb.			
Bělopásek topolový, *Limenitis populi*	O	1 ex.	Široce rozšířený a bez bezprostředního ohrožení. Obývá listnaté a smíšené lesy, lesnatá údolí řek apod. Housenky se vyvíjí hlavně na osikách a různých druzích topolů.
Ostříž lesní, *Falco subbuteo*	SO, EN	Opakovaně pozorován, hnízdo nenalezeno.	Okraje lesů, potřebuje stará hnízda krkavcovitých nebo holubovitých ptáků.
Včelojed lesní, *Pernis apivorus*	SO, EN	Opakovaně pozorován, hnízdo nenalezeno.	Lesnatá krajina, není závislý ani tak na typu a stavu lesa, jako na dostatku potravy, především vos.
Holub doupňák, *Columba oenas*	SO, VU	Opakovaně pozorován, hnízdo nenalezeno.	Staré listnaté a smíšené lesy, především bučiny. Preferuje spíše nižší podrost. Hnízdí v dutinách, s oblibou využívá i budky.
Strakapoud prostřední, *Dendrocopos medius*	O, VU	Nalezena 2 hnízda.	Listnaté a smíšené lesy, především se zastoupením dubu. Mívá relativně velká teritoria, proto 2 páry znamenají významné zastoupení.
Netopýr rezavý, *Nyctalus noctula*	SO	Několik prolétajících jedinců zaznamenáno na batdetektor, početnost byla přiměřená biotopu.	Letní úkryty hledá ve stromech, zdržuje se hlavně v listnatých a smíšených lesích (také synantropizuje), loví relativně vysoko, ale detekuje se dobře.
Veverka obecná, *Sciurus vulgaris*	O	Opakovaně pozorována.	Vyskytuje se ve všech lesích, je však citlivá na jejich věkovou skladbu.

Tabulka 1 – Přehled zvláště chráněných druhů živočichů

[5] Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů název druhu

[6] Kat. dle vyhl. č. 395/92Sb., kategorie červeného seznamu

Přehled zvláště chráněných druhů rostlin[7]	**Kat.**[8]	**Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ**	**Popis biotopu druhu, další poznámky**
Druhy uvedené ve vyhlášce 395/1992 Sb.			
Brambořík nachový, *Cyclamen purpurascens*	O, C4a	Roztroušeně v celém území.	Roste v listnatých lesích a křovinách, v pásmu pahorkatin.
Kruštík modrofialový, *Epipactis purpurata*	O, C3	5 jedinců v bučině.	Roste v sušších a stinných listnatých i smíšených lesích, většinou na těžších a kyselých půdách.
Bledule jarní, *Leucojum vernum*	O, C3	Porost 10 × 10 m ve středu území a 10 × 30 m v luhu na jižním okraji území.	Roste ve vlhkých listnatých lesích, v lužních a suťových lesích a na vlhkých loukách ničena divokými prasaty.
Lilie zlatohlavá, *Lilium martagon*	O, C4a	AOPK, neověřeno.	Roste obvykle ve světlých lesích, ve vyšších polohách se nevyhýbá ani otevřeným loukám.

Tabulka 2 - Přehled zvláště chráněných druhů rostlin

3.1.3 Zásady hospodářského nebo jiného využívání

Management je navržen s cílem nejen zachování stanovišť uvedených v předmětu ochrany, ale ve zvýšení heterogenity jejich struktury. Je důležité udržet druhovou skladbu v souladu s cílovými soubory lesních typů (SLT). Při těžbě je nutné uvolňovat habituelně zajímavé starší stromy v mladší i výstavkové etáži. Během platnosti plánu péče je vyloučeno přednostně vytěžit výrazně starší stromy ve výstavkové etáži. V porostní skupině je nutné zachovat na ha cca 10-20 suchých či odumírajících stromů. Pokud chybí v porostní skupině suché či odumírající stromy je vyloučeno těžit stromy perspektivní v tomto směru. Při těžbě ponechávat na místě do rozpadu cca 10% hroubí (včetně kmenů) z listnatých dřevin. Borovice, smrky odstraňovat zcela (i větve). K umělé obnově je možné přistoupit, jen pokud nedojde

[7] Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů název druhu

[8] Kat. dle vyhl. č. 395/92Sb., kategorie červeného seznamu

ke zmlazení dřevin v souladu se skladbou dané STL. Je vyloučena mechanizovaná příprava půdy. Při péči o nálety, nárosty a výchově porostů je možné použít individuální nebo plošnou ochranu zmlazení před zvěří a ochranu před buření (s vyloučením použití herbicidů a insekticidů). U stejnorodých porostů výchovou podporovat rozrůznění porostní skladby a tvorbu složitější prostorové struktury porostů. Provádění nahodilých těžeb je vyloučeno, výjimkou je bezpečnostní riziko plynoucí ze stromů nad cestami.

3.1.4 Zásady hospodářského nebo jiného využití ochranného pásma

Ochranné pásmo je vyhlášeno tak, aby byla zajištěna ochrana nejcennějších porostů v přírodní rezervaci. Tvoří ho značně homogenní cca osmdesátileté porosty s dominancí dubu letního (*Quercus robur*) a velkým zastoupením jasanu ztepilého (*Fraxinus excelsior*) a habru obecného (*Carpinus betulus*). Přimíšeny jsou i další dřeviny včetně stanovištně nepůvodních dřevin – dub červený (*Quercus rubra*), modřín opadavý (*Larix decidua*). Hospodaření by mělo směřovat k přirozené druhé skladbě, především eliminaci dubu červeného. Součástí ochranného pásma je také drobné bezlesí – nivní loučka podél Spetického potoka. V současnosti je louka bez managementu, doporučeno je každoroční sečení louky ve dvou termínech (červen, srpen) – vždy polovinu louky a v následujícím roce v opačném pořadí.

3.2 Přírodní rezervace Suchá hora

PR Suchá hora byla vyhlášena Okresním úřadem Třebíč v roce 1996. V roce 2016 bylo přistoupeno k novému vyhlášení této přírodní rezervace z důvodu přesného vymezení hranic tak, aby byla zajištěna ochrana přírodních fenoménů, jež jsou jejím předmětem ochrany. Dalším důvodem k novému vyhlášení je zajištění územní ochrany regionálně velmi významné a pestré mozaiky zachovalých biotopů a na ně vázaných významných druhů rostlin a živočichů. Nové přičlenění části území nazvané Malá Suchá hora o výměře 14,89 ha vytváří ze ZCHÚ přírodní rezervaci Suchá hora a Malá Suchá hora o celkové výměře 31,5 ha. Předmětem ochrany jsou smíšené porosty květnatých bučin a dubohabřin s velmi bohatým bylinným patrem v komplexu Novosyrovických lesů. Dlouhodobým cílem péče je přírodě blízké lesní hospodaření s důrazem na zachování a další přibližování dřevinné skladby k přírodě blízké skladbě a prostorové výstavbě porostů. Vzhledem k charakteru a rozloze území je nutné počítat se stálým aktivním lesnickým managementem, který by měl spočívat v maloplošné

šetrné obnově lesního porostu s cílem dosažení věkové a prostorově diferencovaného porostu s vyšším podílem mrtvého dřeva. Současný plán péče je vyhlášen na období 2016-2025.

3.2.1 Charakteristika přírodních poměrů

PR Suchá hora je tvořena fragmentem přírodě blízkých listnatých porostů na stanovištích bohatých a vysýchavých dubových bučin rostoucích na jižních a východních svazích vrcholu Suchá hora cca 2,5 km jihovýchodně od Dešova. V západní části rezervace dominuje buk lesní (*Fagus sylvatica*) s příměsí habru (*Carpinus betulus*), lípy malolisté (*Tilica cordata*) a javoru klenu (*Acer pseudoplatanus*). Ve východní části se nachází porost, v němž dominuje dub zimní (*Quercus petraea*), habr obecný (*Carpinus betulus*) a lípa malolistá (*Tilia cordata*) s příměsí javoru mléče (*Acer platanoides*), jilmu vazu (*Ulmus laevis*) a dalších dřevin. V jižní části je starší porost dubu zimní s příměsí lípy a habru.

Obrázek 5 - Vyznačení ZCHÚ v katastrální mapě[9]

[9] Zdroj: Plán péče Suchá hora

3.2.2 Seznam zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů

Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů živočichů	**Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ**	**Stupeň ohrožení**	**Popis biotopu druhu, další poznámky**
Druhy uvedené ve vyhlášce 395/1992 Sb.			
Roháč obecný, *Lucanus cervus*	vzácně	EN/§3	řídké listnaté lesy, v okolí vrcholu Suché hory
Zlatohlávek skvostný, *Cetonischema aeruginosa*	vzácně	EN/§3	staré stromy s dutinami
prskavec, *Altinus bombarda*	hojně	------	listnaté lesy
Jasoň dymnikový, *Parassius mnemosyne*	nepravidelně	CR/§ 1	světlé listnaté lesy
Holub doupňák, *Columba oenas*	několik párů	VU/§2	starší listnaté porosty
Strakapoud prostřední, *Dendrocopos medius*	1-2 páry	VU/§2	starší listnaté porosty
Datel černý, *Dryopcopus martius*	1-3 páry	LC	starší listnaté porosty
Žluna šedá, *Picus cannus*	1-2 páry	VU	starší listnaté porosty
Netopýr černý, *Barbastella barbastellus*	jednotlivě	§ 1	zachovalé listnaté lesy
Vrápenec malý, *Rhinolophus hipposideros*	jednotlivě	EN/§ 1	skalnaté útvary v zachovalých lesních územích
Netopýr velkouchý, *Myotis bechteinii*	jednotlivě	DD/§ 2	zachovalé lesní celky
Netopýr Alkathoe, *Myotis alcathoe*	jednotlivě	§ 2	zachovalé lesní celky
Čolek horský, *Triturus alpestris*	Hojně	NT/§ 2	lesní mokřady

Tabulka 3 - Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů živočichů

Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin	Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	Stupeň ohrožení	Popis biotopu druhu, další poznámky
Druhy uvedené ve vyhlášce 395/1992 Sb.			
Brambořík nachový, *Cyclamen purpurascens*	roztroušeně v celém území	O, C4a	roste v listnatých lesích a křovinách, v pásmu pahorkatin
Česnek medvědí, *Alium ursinum*	Hojný	C4a	světlé listnaté lesy
Hlístník hnízdák, *Neottia nidus-avis*	jednotlivě	C4a	listnaté lesy
Dymnivka plná pravá, *Corydalis solida*	Hojně	C4a	světlé listnaté lesy

Tabulka 4 - Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin

3.2.3 Zásady hospodářského nebo jiného využívání

Hlavní zásady péče o lesní porosty v dlouhodobější perspektivě jsou zpracovány formou rámcové směrnice péče o les. V rámci provádění lesnických prací je bezpodmínečně nutná šetrná manipulace s těženou dřevní hmotou. Tomu by měl předcházet požadavek na ponechání doupných stromů. Nutná je spolupráce pracovníků lesního provozu s pracovníky orgánu ochrany přírody a entomology, ve smyslu konkrétnějších opatření v okolí nejperspektivnějších dřevin. V případě péče o živočichy je nutné zajistit klid v době hnízdění (např. čáp černý, jestřáb lesní, včelojed lesní, orel mořský). Významným opatřením k podpoře biodiverzity saproxylických organizmů je vhodné zajistit ponechávání mrtvého dřeva jak v podobě stojících souší či zlomů, tak dřeva ležícího na zemi v maximální možné míře. Na základě pravidelného monitoringu jasoně dymnivkového vyhodnotit vhodnost a lokalizaci maloplošného prořeďování porostů s výskytem živných rostlin.

3.2.4 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma

Ochranné pásmo nebylo navrženo, je jím území do vzdálenosti 50 m od hranice PR (zákon č. 114/1992 Sb.). Provádění lesních těžeb v ochranném pásmu by mělo být prováděno tak, aby nedocházelo k nežádoucímu silnému narušení plochy

PR. Při obnově lesních hospodářských plánů provést kategorizaci lesů ve zvláště chráněném území na lesy zvláštního určení, popř. adekvátní kategorii odpovídající platné lesnické legislativě. Lesní porosty v chráněném území vymezit jako samostatné porostní skupiny.

3.3 Přírodní památka Černá blata

Přírodní památka Černá blata byla vyhlášena Okresní národním výborem v roce 1988. Celková výměra je 5,76 ha. Lokalita je součástí regionálního biocentra Černá blata. Předmětem ochrany jsou přírodě blízké porosty květnatých bučin s typickými druhy rostlin a živočichů. Dlouhodobým cílem péče je zachování přírodě blízkých lesních porostů květnatých bučin s typickou faunou a florou. Vzhledem k charakteru a rozloze území je nutné počítat se stálým aktivním lesnickým managementem, který by měl spočívat v maloplošné šetrné obnově lesního porostu s cílem dosažení věkově a prostorově diferencovaného porostu s vyšším podílem mrtvého dřeva. Plán péče je vyhlášen na období 2016 – 2025.

3.3.1 Charakteristika přírodních poměrů

Černá blata jsou tvořena drobným fragmentem přírodě blízkých lesních porostů v komplexu Novosyrovického lesa, který spolu s dalšími zachovalými lokalitami v okolí (Habrová seč, Suchá hora) tvoří významné refugium řady ohrožených druhů rostlin a živočichů typických pro přírodě blízké lesní porosty jihozápadní Moravy. Lesní porost je tvořen převážně bukem lesním (*Fagus sylvatica*) s příměsí lípy malolisté (*Tilia cordata*), javoru klenu (*Acer pseudoplatanus*), dubu zimního (*Quercus petraea*) a habru obecného (*Carpinus betulus*).

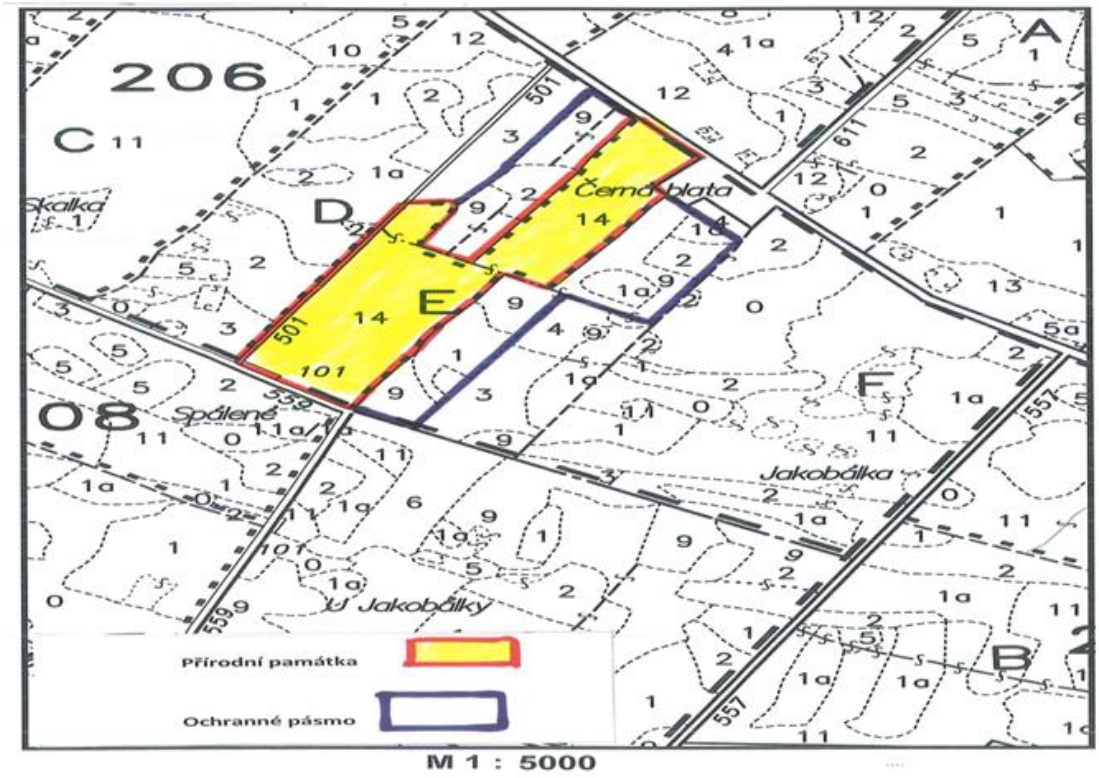

Obrázek 6 - Obrysová mapa se zákresem ZCHÚ a OP[10]

[10] Zdroj: plán péče Černá Blata

3.3.2 Seznam zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů

Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů živočichů	**Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ**	**Stupeň ohrožení**	**Popis biotopu druhu, další poznámky**
Druhy uvedené ve vyhlášce 395/1992 Sb.			
Střevlík kožitý, *Carabus coriaceus*	hojně	-----	listnaté lesy a háje
Pestrobarvec petrklíčový, *Hamearis lucina*	vzácně	VU	světlé lesy
Prskavec, *Altinus bombarda*	hojně	------	listnaté lesy
Perleťovec fialkový, *Boloria ephrosyne*	Hojně	VU	listnaté lesy
Čáp černý, *Ciconia nigra*	nepravidelné hnízdění	§2	starší lesní porosty
Datel černý, *Dryopcopus martius*	1-2 páry	LC	starší listnaté porosty
Žluna šedá, *Picus cannus*	1-2 páry	VU	starší listnaté porosty
Netopýr černý, *Barbastella barbastellus*	jednotlivě	§ 1	zachovalé listnaté lesy
Netopýr velkouchý, *Myotis bechteinii*	jednotlivě	DD/§ 2	zachovalé lesní celky
Čolek horský, *Triturus alpestris*	Hojně	NT/§ 2	lesní mokřady

Tabulka 5 - Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů živočichů

Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin	Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	Stupeň ohrožení	Popis biotopu druhu, další poznámky
Druhy uvedené ve vyhlášce 395/1992 Sb.			
Rostliny			
Brambořík nachový, *Cyclamen purpurascens*	roztroušeně v celém území	O, C4a	roste v listnatých lesích a křovinách, v pásmu pahorkatin
Dymnivka dutá, *Corydalis cava*	Hojně	C4a	světlé listnaté lesy
Lýkovec jedovatý, *Daphne mezereum*	jednotlivě		světlé listnaté lesy
Dymnivka plná pravá, *Corydalis solida*	Hojně	C4a	světlé listnaté lesy
Kyčelnice devítilistá, *Dentaria anneaphyllos*	Hojně	C4a	světlé listnaté lesy

Tabulka 6 - Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin

3.3.3 Zásady hospodářského nebo jiného využívání

Nejvýznamnějším škodlivým vlivem je obnova okolních porostů formou holosečí s obnovou převážně smrkem, a to i v ochranném pásmu ZCHÚ. Otevření porostů může zvýšit riziko poškození porostů větrem a urychlení jejich rozpadu. V rámci lesnických prací je nutná šetrná manipulace s těženou dřevní hmotou. Tomu by měl předcházet požadavek na ponechávání doupných, odumírajících a suchých stromů. Důležitá je podpora přirozeného zmlazení cílových dřevin maloplošnou ochranou proti okusu, případně dosadba chybějících druhů.

3.3.4 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma

Ochranné pásmo nebylo vyhlášeno, je jím území do vzdálenosti 50 m od hranice ZCHÚ (zákon č. 114/1992 Sb.). V ochranném pásmu by nemělo docházet k obnově porostů stanovištně nevhodnými druhy dřevin a nepůvodními druhy (smrk, borovice). Pokud k tomu již došlo, provádět postupně vylepšování dřevinami cílové dřevinné skladby. Provádění těžeb v ochranném pásmu by mělo být prováděno tak, aby nedocházelo k nežádoucím vlivům na PP, jako je např. výrazné oslunění, otevření bořivým větrům apod.

3.4 Přírodní rezervace Blatná hráz

PR Blatná hráz byla vyhlášena Okresním úřadem Třebíč v roce 2002. PR se nachází v prostoru lesního komplexu mezi Želetavou a Čáslavicemi, východně od samoty Blatný. Posláním PR je zachování a ochrana údolní nivy kolem přirozeně meandrujícího Šebkovického potoka se zbytky potočních olšin uprostřed monokultur smrku. V olšinách je velmi bohaté bylinné patro, zejména rostliny jarního aspektu. Předmětem ochrany je lesní ekosystém s výskytem bledule jarní (*Leucojum vernum*). Dlouhodobým cílem péče o chráněné území je zajištění příznivých podmínek pro trvalý hojný výskyt bledule na lokalitě. Území bylo v minulosti součástí rozsáhlého komplexu lesů. Pouze jeho západní část byla pravděpodobně v minulosti využívána jako louka k zemědělským účelům. Pro jeho silné podmáčení a méně kvalitní píci bylo od obhospodařování upuštěno a tato luční enkláva v lese byla postupně kolonizována nálety olše. Plán péče je schválen na období 2016 – 2025.

3.4.1 Charakteristika přírodních poměrů

Nejzachovalejší část ZCHÚ se vyznačuje typicky vyvinutými fytocenózami přípotočních olšin svazu *Alnion incanae* s vtroušeným smrkem. V podrostu se střídají facie s dominantní kapradinou rozloženou (*Dryopteris dilatata*) se silně zbahnělými místy charakterizovány řeřišnicí hořkou (*Cardamine amara*) spolu s pryskyřníkem plazivým (*Ranunculus repens*), dále ostřicemi (*Carex remota),(Carex elongata),* mokrýšem střídavolistým (*Chrysosplenium aleternifolium*), devětsilem bílým (*Petasites albus*), škardou bahenní (*Crepis padulosa*), vrbinou obecnou (*Lysimachia vulgaris*). Z dalších charakteristických druhů podrostu se roztroušeně vyskytují například sasanka hajní (*Anemone nemorosa*), prvosenka jarní (*Primula elatior*), kozlík dvoudomý (*Valeriana dioica*), kozlík výběžkatý (*Valeriana sambucifolia*), zběhovec plazivý (*Ajuga reptans*), pitulník horský (*Lamium montanum),* děhel lesní (*Angelica silvestris*), krabilice chlupatá (*Chaerophyllum hirsutum*), ptačinec hajní (*Stellaria nemorum*).

V PR Blatná hráz dosud nebyl zpracován žádný podrobný přírodovědný průzkum, je doporučeno provést inventarizační průzkum zaměřený zejména na nižší a vyšší rostliny.

Obrázek 7 - Vyznačení ZCHÚ a OP[11]

3.4.2 Zásady hospodářského nebo jiného využívání

Ještě před vlastním vyhlášením PR byla z důvodu obav o další perspektivu bledule jarní část lokality v její stávající západní části oplocena (r. 1994). Dále byly na lokalitě vyřezány nálety a v roce 2003 bylo provedeno zaměření území a jeho

[11]Zdroj: Plán péče Blatná hráz

vyznačení v terénu pomocí pruhů na stromech. Populace bledule jarní v současné době velmi dobře prosperuje, a proto není nezbytné provádět jakýkoliv regulační zásah. Potencionální nebezpečí lze spatřovat pouze v případné expanzi smrkového zmlazení. To by mohlo v případě ponechání lesa samovolnému vývoji způsobit výrazné změny ekologických podmínek stanoviště, a tím i v druhové garnituře společenstva. Vznik a další vývoj rozsáhlejších plošek smrkových náletů je potřeba sledovat a případně provést jejich redukci.

3.4.3 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma PR

Ochranné pásmo tvoří výhradně lesní pozemky. Hospodaření v pásu do 50 m od hranice chráněného území by mělo probíhat maximálně šetrným způsobem s vyloučením jakékoliv chemizace a zásahů do vodního režimu. Při provádění těžeb nekácet směrem do rezervace a nevjíždět jakoukoliv mechanizací do prostoru ZCHÚ. Zbytky po těžbě je nutné vždy okamžitě odklidit z prostoru ZCHÚ.

3.5 Přírodní rezervace Suché skály

PR Suché skály byla vyhlášena Okresním úřadem Třebíč v roce 1996. PR je zároveň evropsky významnou lokalitou a lokálním biocentrem. PR se nachází cca 0,8 km severovýchodním směrem od obce Lubnice. Leží na prudkém skalnatém údolním svahu (jihozápadní expozice) hluboko zařízlého údolí řeky Želetavky. Jsou zde vytvořeny sutě a kamenná moře na prudkých svazích, spadajících prakticky až k břehové hraně toku. Nad korunami svahu se skalnatými výchozy terén náhle přechází do tabulové paroviny. Předmětem ochrany jsou společenstva přirozených lesů s vegetací reliktních borů, sutí a nelesních vegetací skal s výskytem vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů, zejména populace kriticky ohroženého hvozdíku moravského (*Dianthus moravicus*). Dále jsou předmětem ochrany typy přírodních stanovišť a druhy, pro které byla jiným právním předpisem vyhlášena evropsky významná lokalita Suché skály a které se nacházejí na území přírodní rezervace. Plán péče je schválen na období 2013 – 2024.

3.5.1 Charakteristika přírodních poměrů

Území je rozčleněno do deseti ploch:

Plocha č. 1

Biotop – pohyblivé sutě silikátových hornin

Kamenné moře – pohyblivé sutě silikátových hornin. Kamenné moře, tvořené pohyblivou granulitovou sutí tvoří centrální část ZCHÚ, hlavní plocha začíná pod Suchou skálou a pokračuje severním směrem. Menší enkláva je lokalizována jižněji. Jedná se o prudký svah s jihozápadní expozicí. Plocha je prakticky prostá dřevinného patra, ojediněle zde rostou jedinci vrby, břízy a borovice z náletu, spíše při okrajích. Zoologicky jde o významnou plochu s výskytem řady teplomilných a suchomilných druhů živočichů ještěrka obecná (*Lacerta agilis*), slepýš křehký (*Anguis fragilis*), zlatohlávek tmavý (*Oxythyrea funesta*), krasec lesklý (*Anthaxia nitidula*), krytohlav žlutonohý (*Cryptocephalus flavipes*), páteříček modrý (*Cantharis livida*), pestrokrovečník včelový (*Trichodes apiarius*), zlatohlávek hladký (*Potosia cuprea*), běloskvrnáč pampeliškový (*Amata phegea*), soumračník jitrocelový (*Carterocephalus palaemon*).

Plocha č. 2

Biotop – mozaika lesních kultur s nepůvodními jehličnatými dřevinami s náznakem suťových lesů

Malá enkláva zcela při severním okraji lokality v méně exponované části svahu u báze nad řekou, kontakt s loukou v nivě. Na této ploše převažuje v dřevinné skladbě smrk ztepilý. Kraj porostu tvoří mohutné hluboko zavětvené stromy. Přimíšené dřeviny jsou borovice lesní a dub zimní.

Plocha č. 3

Biotop – lesní kultury s nepůvodními jehličnatými dřevinami

Jedná se o monokulturní stejnověkou borovou skupinu ve věku cca 15 let při SV okraji lokality, v hustém sponu při koruně svahu. Z živočichů jsou zastoupeny běžné druhy obratlovců i hmyzu, vázané na tento biotop.

Plocha č. 4

Biotop – paseky s nitrofilní vegetací

Plocha při SV okraji lokality při koruně svahu s oplocením s přímou návazností na větší holinu v jehličnatých porostech. Z původní výsadby modřínu a douglasky zbylo pouze několik jedinců modřínu. Na ploše je několik jedinců borovice lesní z přirozeného zmlazení. Aktuálně se jedná o zabuřenělou holinu s dominancí třtiny křovištní. Z živočichů jsou zastoupeny běžné druhy obratlovců i hmyzu, vázané na tento biotop.

Plocha č. 5

Biotop – boreokontinentální bory bez lišejníků, acidofilní teplomilné doubravy

Různověký porost s převažující borovicí lesní na prudkých, místy kamenitých svazích (vyšší podíl dubu), zasahuje dále od východu nad plato nad skalami, lemuje prakticky všechny skalní výchozy při koruně svahu (zde vyšší podíl borovice). Vedlejší dřevinou je dub zimní a přimíšenou smrk ztepilý, habr obecný a lípa srdčitá. Borovice i duby jsou nižšího vzrůstu, smrk je v části navazující na lesní porosty východně od hranice evropsky významné lokality. Porost má půdoochranný charakter.

Floristicky hodnotná enkláva s výskytem např. kostřavy sivé (*Festuca pallens*), bělozářky větevnaté (*Anthericum ramosum*), divizny jarní (*Verbascum chaixii*), tolity lékařské (*Vincetoxicum hirundinaria*), jestřábníku chupáčka (*Hieracium pilosella*) aj.

Plocha č. 6

Biotop – suťové lesy s přechody k biotopu hercynských dubohabřin

Rozsáhlá, výškově a věkově diferencovaná a druhově pestrá kmenovina. V dřevinné skladbě převažují duby zimní a lípy. Doplňují je javory a habry. Bohaté je keřové patro, kde rostou líska, hloh, brslen, zimolez a srstka angrešt. Vyskytují se zde porosty s bramboříkem nachovým (*Cyclamen purpurascens*), bělozářkou větevnatou (*Anthericum ramosum*), sněženkou předjarní (*Galanthus nivalis*), lilií zlatohlávkem (*Lilium martagon*) a omějem vlčím (*Aconitum lycoctonum* subsp. *lycoctonum*) a další.

Plocha č. 7

Biotop – štěrbinová vegetace silikátových skal a drolin, borekontinentální bory bez lišejníků a acidofilní teplomilné doubravy

Suchá skála je tvořena několika skalními výchozy a velmi kamenitými prudkými svahy. Hlavní porost, který je prosvětlen, je tvořen borovicí lesní a dubem zimním zakrslého vzrůstu. Extrémní podmínky, velmi mělké půdy, extrémně teplé stanoviště. Je zde potvrzen výskyt hvozdíku moravského (*Dianthus moravicus*) – stovky trsů s výjimkou nejsevernější skály, těžiště na skále pod vyhlídkou, na velké jižní skále a podél stezky od jihovýchodního okraje ZCHÚ. Dále zde roste např. netřesk výběžkatý (*Jovibarba globifera*), jalovec obecný (*Juniperus communis* subs. *communis*), kostřava sivá (*Festuca pallens*), třešeň křovitá (*Prunus fruticosa*) aj.

Zoologicky významná lokalita – hnízdiště výra (*Bubo bubo*), byly zde potvrzeny pobytové znaky. Z dalších druhů např. kuna skalní (*Mates foina*), holub doupňák (*Columba oenas*), krahujec obecný (*Accipiter nisus*), ještěrka obecná (*Lacerta agilis*), svižník polní (*Cicindela campestris*), zlatohlávek skvostný (*Cetonischema aeruginosa*) aj.

Plocha č. 8

Biotop -suťové lesy s výskytem některých charakteristických druhů, např. divizna jižní (*Verbascum chaixii* ssp. *austriacum*), kostřava sivá (*Festuca pallens*), strdivka sedmihradská (*Melica transsilvanica*) aj.

Jedná se o jižně orientovaný prudký suťový svah při jižním okraji území, na kterém se nachází řídký lesní porost, který je tvořen především dubem zimním a lípou. Přimíšenou dřevinou je borovice lesní a v severní části roste soliter smrku. V severovýchodní části se vyskytuje přirozené zmlazení akátu. Jde o relativně hodnotné území z hlediska zoologie, dokladováni jsou např. krkavec velký (*Corvus corax*), strakapoud velký (*Dendrocopos major*), budníček větší (*Phylloscopus trochillus*), zlatohlávek tmavý (*Oxythyrea funesta*), ještěrka obecná (*Lacerta agilis*), svižník polní (*Cicindela campestris*), batolec duhový (*Apatura iris*), přástevník hluchavkový (*Callimorpha dominula*) aj.

Plocha č. 9

Biotop – boreokontinentální bory bez lišejníků, lesní kultury s nepůvodními jehličnatými dřevinami

Stejnověký porost borovice lesní na prudším svahu, vtroušenou dřevinou je dub zimní a habr. Bez keřového patra a přirozeného zmlazení. Nejde o významné stanoviště.

Plocha č. 10

Biotop – mozaika hercynských dubohabřin a suťových lesů

Několikaarová plocha s bohatým přirozeným zmlazením habru. Jedná se o zajištěný porost pod původním porostem borovice s vtroušeným dubem a habrem.

Obrázek 8 - Mapa dílčích ploch a objektů[12]

[12] Zdroj: Plán péče Suché skály

3.5.2 Seznam zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů

Přehled zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů[13]	**Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ**	**Stupeň ohrožení**	**Popis biotopu druhu, další poznámky**
Páchník hnědý, *Osmoderma barnabita*		SO, N2000	Torzo jedince bylo nalezeno pod jedním ze starých dubů vyskytujících se na suťovém poli v jeho horní části. Jeho možný výskyt se týká pravděpodobně všech starých dubů s možnými dutinami s trouchem v prostoru suťoviště a hrany lesa nad ním.
Střevlík, *Carabus schidleri*	2 exempláře	O	Doložen jen sporadicky v srpnu při hranici dílčí plochy č. 3 a č. 5 pod dřevy.
Svižník polní, *Cicindela campestris*	sporadicky	O	Sporadicky na stezce ve východní části lokality ke skalám, dále na platu nad skalami (dílčí plocha č. 5,7,8).
Zlatohlávek skvostný, *Cetonischema aeruginosa*		O	Vzácný teplomilný druh zlatohlávka, nalezen v trouchu rozpadajícího se dubu pod skalami v centrální části dílčí plochy č. 7.
Zlatohlávek, *Cetonischema aeruginosa*	sporadicky	O	Sporadické výskyty na květech kolem skal, při okrajích suťových polí a na platu nad skalami (dílčí plocha č. 1, 5, 8), spíše potravní a migrační výskyty, s ohledem na okolnost absence trvalejších xerofytních bylinotravních porostů reprodukce v území nepříliš pravděpodobná.
Batolec duhový, *Apatura iris*	sporadicky	O	Nacházen při sání na bahně u ústí malého přítoku do Želetavky pod jižní stranou PR (jih dílčí plochy č. 8), dále na březích Želetavky, kde jsou přítomny i živné dřeviny.
Otakárek fenyklový, *Papilio machaon*	sporadicky	O	Několikeré přelety v území kolem skal. Spíše migrační výskyty, v území nejsou zastoupeny enklávy s přítomností živných rostlin.

[13] Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů

Přehled zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů[14]	**Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ**	**Stupeň ohrožení**	**Popis biotopu druhu, další poznámky**
Čmeláci *Bombus sylvarum, B.lapidarius, B.terrestris*	sporadicky	O	Sporadické výskyty bez výraznější preference výskytu, spíše v okolí skal a sutí, příp. na platu nad nimi. Spíše potravní výskyty, i když lze s ohledem na charakter území předpokládat i reprodukční prostory.
Mravenci *Formica sp.*		O	Blíže neurčení jedinci možná i více druhů zejména na platu nad skalami a kolem skal (dílčí plocha č. 5, 7, 8).
Ještěrka obecná, *Lacerta agilis*	max.vyšší jednotky exemplářů	SO	Dokladována vícekrát kolem skal, v sutích i na platu nad skalní hranou (dílčí plocha č. 1, 5, 7, 8).
Slepýš křehký, *Anguis fragilis*	SO		Dokladován v sutích pod skalami (dílčí plocha č. 1 pod skalní vyhlídkou).
Holub doupňák, *Columba oenas*	SO		Pravděpodobné hnízdění v některém ze stromů s dutinami (dílčí plocha č. 5 a 7), akusticky volání dvou jedinců v hnízdní době.
Krahujec obecný, *Accipiter nisus*	SO		Opakované přelety kolem skal a nad sutěmi, případ. v lese nad skalní hranou, v okolí možné hnízdění.
Krutihlav obecný, *Jynx torquilla*	SO		Potvrzen akusticky v prostoru starých stromů pod skalami (dílčí plocha č. 5). V území řada vhodných stromů k hnízdění.
Hvozdík moravský, *Dianthus moravicus*	vyšší stovky ex.	KO, C2, N2000 – prioritní druh	Roste na všech osluněných skalách a skalních výchozech. Těžiště na skále pod vyhlídkou, na velké jižní skále a podél stezky od JV okraje ZCHÚ na několika místech na vystupujících skalkách. Na nejsevernější skále, která je zastíněna, je jen několik ojediněle kvetoucích rostlin. Hranice dílčí plochy č. 7 a č. 1, většinově na kolmých západně či jižně orientovaných stěnách.

[14] Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů

Přehled zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů[15]	**Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ**	**Stupeň ohrožení**	**Popis biotopu druhu, další poznámky**
Brambořík nachový, *Cyclamen purpurascens*	O, C3	hojný	Roste celkem hojně v suťovém lese převážně na ploše č. 6 a 8, ale ojediněle i jinde.
Lilie zlatohlavá, *Lilium martagon*	3 kvetoucí a několik sterilních jedinců.	O	Ojediněle v jižní části suťového lesa, dílčí plocha č. 6.
Sněženka předjarní, *Galanthus nivalis*	roztroušeně	O, C3	Roste roztroušeně v jižní části údolní nivy při toku Želetavky, při západní hranici PR.
Oměj vlčí mor pravý, *Aconitum lycoctonum ssp.lycoctonum*	zhruba 100 jedinců	O	V údolní nivě toku Želetavky při západní okraji EVL přibližně pod vrcholem Suchá skála, populace je dlouhodobě stabilní.

Tabulka 7 - Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů

3.5.3 Zásady hospodářského nebo jiného využívání

V lesích, které jsou součástí ZCHÚ, se hospodaří podle platného lesního hospodářského plánu. V něm jsou zakotveny podmínky, vyplývající z plánu péče o ZCHÚ. Přesto byla v jižní části PR na části holiny vysazena douglaska, pravděpodobně v důsledku chybné lokalizace hranic PR. Dalším škodlivým vlivem je lokální výskyt introdukovaného akátu v JV cípu, pravděpodobně přirozeným náletem. Dlouhodobým cílem péče o lesní porosty je ponechání porostů samovolnému vývoji, v případě potřeby mírný zásah s cílem prosvětlení porostu s ohledem na posílení populace hvozdíku moravského. Převod současných jehličnatých porostů na porosty dubové s příměsí borovice. Na skalních výchozech zachování současné struktury lesa. Uplatnění výběrných principů k tvorbě různověkého smíšeného lesa, přirozená obnova,

[15] Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů

clonná seč, skupinovité smíšení. V péči o nálety, nárosty a kultury provádět ochranu proti buřeni a zvěři, individuálně chránit přirozeně zmlazené listnáče. Půda je ohrožena erozí, je třeba udržovat vhodný zápoj a kryt půdy.

3.5.4 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma

Ochranné pásmo nebylo vyhlášeno, je jím ze zákona území do 50 m od hranic PR (zákon č. 114/1992 Sb.). Lesní porosty v ochranném pásmu mají nevhodné druhové složení. Při obnově těchto porostů je potřeba upřednostňovat stanovištně odpovídající domácí dřeviny (dub zimní, javory, lípu atd.). Obnovu provádět clonnými sečemi, náseky, případně maloplošnými holosečemi. V případě přítomnosti vhodných druhů upřednostnit přirozenou obnovu, jinak druhy dosazovat.

3.6 Přírodní památka U Lusthausu

Přírodní památka U Lusthausu byla vyhlášena Okresním národním výborem v roce 1988. Je součástí regionálního biocentra Habrová seč a evropsky významné lokality Habrová seč. Lokalita se nachází v jižní části kraje Vysočina cca 7 km od Moravských Budějovic. Předmětem ochrany je fragment olšového luhu s populací bledule jarní (*Leucojum vernum*). Cílem ochrany je dlouhodobé zachování perspektivní populace bledule jarní. K tomuto cíli je nutné směřovat řadu opatření, např. tlumením původní výsadby a zmlazení topolů, preference olše. Plán péče je schválen na období 2016 – 2025.

3.6.1 Přírodní charakteristika

Území je rozděleno do čtyř ploch:

Plocha č. 1

V horní části PP U Lusthausu se nachází jasanovo-olšový luh s dominancí olše lepkavé (*Alnus glutinosa*). V bylinném patře rostou vlhkomilné rostliny: ptačinec mokřadní (*Stelaria alsine*), plicník tmavý (*Pulmonaria obscur*a), ptačinec prostřední *(Stelaria media*), šalvěj lepkavá (*Salvia glutinosa*), rdesno peprník (*Persicaria hydropiper*), pomněnka hajní (*Myosotis nemorosa*). Roste zde ohrožená bledule jarní,

která zde v květnu byla zaznamenána ve velké pokryvnosti, zatímco v červenci byl porost zničen divokými prasaty.

Plocha č. 2

Ve spodní části PP došlo před více než deseti lety k polomu. Na ploše je obnovován porost olší, který je zatím málo zapojený, v bylinném patře dominují ruderální druhy (*Urtica dioica, Rubus sp., Calamagrostis epigejos, Cirsium arvense, Cirsium oleraceum, Hypericum hirsutum, Carex hirta*).

Plocha č. 3 a 4

Mimo PP se vyskytují především jehličnaté kultury, které jsou v současné době velmi mladé a přispívají tak k prosvětlení plochy č. 2. Ve východní části Plochy č. 3 je vzrostlá dubohabřina smíšená s borovicí lesní a podrostem strdivky jednokvěté (*Melica uniflora*) a ječmenky evropské (*Hordelymus europaeus*).

Obrázek 9 - Mapa dílčích ploch a objektů[16]

[16] Zdroj: Plán péče PP U Lusthausu

3.6.2 Seznam zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů

Přehled zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů název druhu[17]	**Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ**	**Stupeň ohrožení**	**Popis biotopu druhu, další poznámky**
Druhy uvedené ve vyhlášce 395/1992 Sb.			
Živočichové			
Veverka obecná, *Sciurus vulgaris*	opakovaně pozorována	O	Vyskytuje se ve všech lesích, je však citlivá na jejich věkovou skladbu.
Perleťovec fialkový, *Boloria ephrosyne*	zjištěn v nepočetné populaci (pozorovány pouze 2 exempláře) na otevřené lesní pasece	VU	Lokální a ustupující druh perleťovce, který obývá otevřené plochy v lesních porostech, členité lesní lemy apod. Housenky zde žijí na violkách (Viola spp.), rostoucích na výhřevných místech s řídkou vegetací.
Drabčík, *Ocypus bibaricus*	2 exempláře	VU	Převážně lesní druh, vyskytující se zejména na Moravě, uváděný ale i z Čech.
Drabčík, *Tasgius morsitans*	1 exemplář	VU	Poměrně vzácný a lokální druh, který je pravděpodobně vázán na původní nebo málo pozměněné listnaté lesy v teplých oblastech.
Dřevožrout niťový, *Colydium filiforme*	1 exemplář	VU	Vzácnější druh zachovalých dubohabřin, teplomilných doubrav, starých parků a alejí.
Rostliny			
Bledule jarní, *Leucojum vernum*	porost 10x30 m v západní části území.	O, C3	Roste ve vlhkých listnatých lesích, v lužních a suťových lesích a na vlhkých loukách, ničena divokými prasaty.

Tabulka 8 - Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů

[17] Přehled zvláště chráněných a v Červených seznamech uvedených druhů rostlin a živočichů název druhu

3.6.3 Zásady hospodářského nebo jiného využívání

Lesní hospodaření vedlo v minulosti k výrazně pozměněné druhové skladbě dřevin. Porost, ve kterém se lokalita nachází, je navíc z velké části poznamenán větrnou kalamitou. Na holinách dochází ke zmlazování především olše. Péče by měla směřovat k postupnému dosažení cílové skladby dřevin pro daný STL. Cílem je nahradit nepůvodní dřeviny cílovou dřevinnou skladbou. Nejdříve odstranit smrky, borovice. K umělé obnově je možné přistoupit jen v případě, že nedojde ke zmlazení dřevin v souladu se skladbou daného STL. Je vyloučena mechanizovaná příprava půdy. Podle situace je možné použít individuální ochranu před zvěří. Použít ochranu před buření a redukovat nálety nežádoucích dřevin. Na lokalitě byla zjištěna třtina křovištní, ale v současné době nepředstavuje druh výrazný problém, situaci je nutné monitorovat a v případě dalšího šíření situaci operativně začít řešit.

3.6.4 Zásady hospodářského nebo jiného využití ochranného pásma

Ochranné pásmo není vyhlášené, je jím tedy území do 50 m od hranice ZCHÚ (zákon č. 114/1992 Sb.). Ochranné pásmo tvoří značně heterogenní, přibližně devadesátileté lesní porosty s dominancí smrku ztepilého a příměsí dalších dřevin, a dále přibližně patnáctileté paseky s druhově bohatou dřevinnou skladbou. Hospodaření by mělo směřovat k přirozené druhové skladbě.

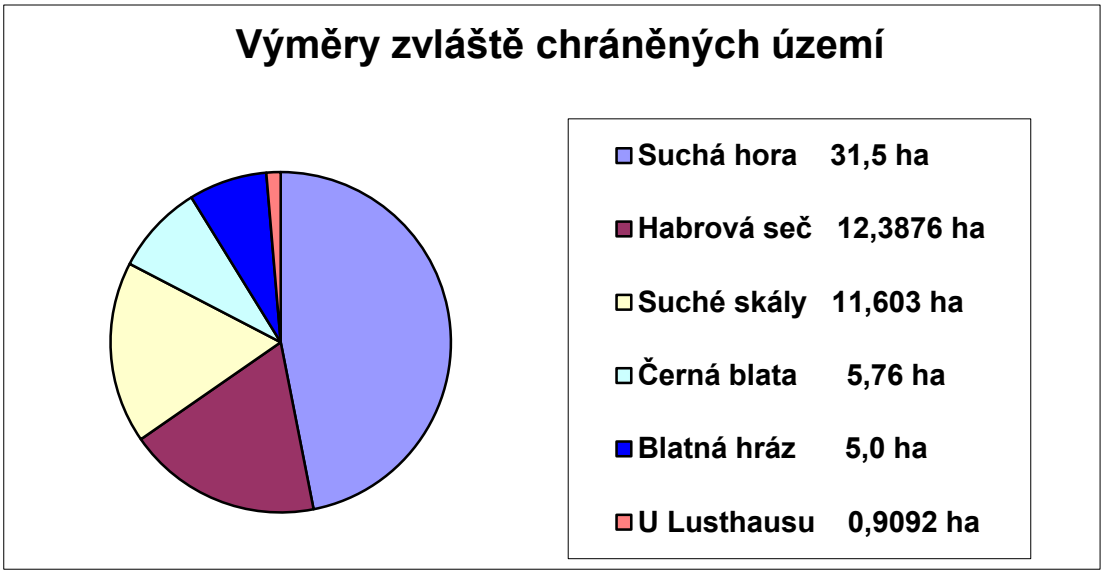

Obrázek 10 - Výměry ZCHÚ[18]

3.7 Odpovědnost vlastníků lesů vůči návštěvníkům lesů

Speciální právní úpravu práv a povinností vlastníků lesů upravuje zákon č. 289/1995 Sb., zákon o lesích (dále jen lesní zákon). Vlastnické právo vlastníků lesů je omezeno obecným veřejným užíváním lesů, které je zakotveno v § 19 odst. 1 lesního zákona. Lesní zákon takto obecně upravuje právo každého vstupovat do lesa na vlastní nebezpečí a vlastník tedy v zásadě neodpovídá za bezpečnost a újmy na životě, zdraví či majetku, které mohou při volném pohybu v lese návštěvníkům vzniknout. Toto platí ovšem jen za předpokladu, že újmu neutrpí návštěvníci v důsledku zaviněného porušení zákonné prevenční povinnosti vlastníkem lesa. Prevenční povinnost je uložená každému, tedy i vlastníkovi lesa a v případě, kdy újma návštěvníkovi vznikne porušením této povinnosti, bude i vlastník lesa povinen k její náhradě. (zákon č. 289/1995 Sb.)

[18] Zdroj: autor

4. VÝSLEDKY

4.1 Inventarizační průzkum Přírodní rezervace Habrová Seč

Plocha 1 a 5

ze dne 04.04.02015

a) dřeviny: *Fraxinus excelsior, Alnus glutinosa, Acer pseudoplatanus, Fagus sylvatica, Sambucus nigra, Corylus avelana, Viburnum opulus, Quercus robur*

b) byliny: *Leucojum vernum, Urtica dioica, Cerastium lucorum, Veronica montana, Symphytum oficinalle, Gagea lutea, Primula elatior, Allium ursinum, Anemone nemorosa*

Obrázek 11 - Bledule jarní (*Leucojum vernum*)[19]

[19] Foto: autor

ze dne 27. 05.2015

byliny: *Merucurialis perennis, Impatiens parviflora, Galium aparine, Epipactis purpurata, Circaea lutetiana, Galeobdolon montanum, Stachys sylvatica*

Plocha 2

ze dne 04. 04. 2015

a) dřeviny: *Quercus robur, Carpinus betulus, Acer pseudoplatanus, Tilia cordata, Fraxinus excelsior, Sambucus nigra, Corylus avelana, Picea abies, Pinus sylvestris, Fagus sylvatica*

b) byliny: *Salvia glutinosa, Lathyrus vernus, Pulmonaria officinalis, Urtica dioica, Primula elatior, Rubus*

ze dne 27. 05. 2015

byliny: *Sanicula europaea, Hordelymus europaeus, Mercurialis perennis, Melica uniflora, Galium odoratum, Cyclamen purpurascens, Fragaria vesca*

Plocha 3

ze dne 04. 04. 2015

a) dřeviny: *Fagus sylvatica, Carpinus betulus, Tilia cordata, Acer pseudoplatanus, Sambucus nigra, Viburnum opulus, Quercus robur*

b) byliny: *Urtica dioica, Leucojum vernum, Symphytum oficinalle, Gagea lutea, Primula elatior, Anemone nemorosa, Rubus*

ze dne 27. 05. 2015

byliny: *Epipactis purpurata, Cyclamen purpurascens, Cardamine trifolia, Impatiens noli-tangere, Galium odoratum, Petasites albus*

Obrázek 12 - Devětsil bílý (*Petasites albus*)[20]

Plocha 4

ze dne 04. 04. 2015

a) dřeviny: *Picea abies, Pinus sylvestris, Acer pseudoplatanus, Quercus robur, Sambucus nigra*

b) byliny: *Urtica dioica, Rubus, Fragaria vesca*

[20] Foto: autor

ze dne 27. 05. 2015

byliny: *Dentaria bulbifera, Salvia glutinosa*

Kromě plochy 1 a 5 bylo na celém území zjištěno velké množství vyvrácených velkých stromů (především buků lesních) a semenáčků (buk lesní, habr obecný) o průměru cca 5-10 cm. Jedná se o následky kalamity z roku 2015. Plochy 1 a 5 s porosty bledulí byly na mnoha místech rozryty divokými prasaty. U plochy č. 1 je umístěna informační tabule pro návštěvníky rezervace s textem o výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Územím prochází Graselova stezka, což je naučná stezka pojmenovaná po místním rodákovi Johannu Georgovi Graselovi. Kromě této stezky se Graselova stezka na českém území nachází i u Slavonic, Nové Bystřice, Vratěnína a Českého Rudolce. Její celková délka je cca 10 km a na své trase má 5 zastavení. Trasa začíná u Novosyrovického rybníka, kde býval rodný dům Grasela. Odtud pokračuje kousek po silnici směrem na Dešov, ale zahýbá doleva do Syrovického lesa a k přírodní rezerva Habrová seč a přírodní památce U Lusthausu. U Lusthausu se nachází trojice staveb – Lusthaus (připomíná chrámovou loď), Špice (kostelní věž) a Sibyla (sakristie). Odtud pokračuje okrajem lesa zpátky do Nových Syrovic, kde u zámku končí. Územím také prochází turistická a cyklistická stezka. Právo myslivosti v lokalitě vykonávají Lesy ČR. V lokalitě nejsou žádná myslivecká zařízení. Nebyly zjištěny žádné invazní a expanzivní druhy rostlin. Území je prosté skládek a odpadů. Značení hranic je optimální. Ochranné pásmo je navrženo zároveň s vyhlášením přírodní rezervace, protože se jedná o cenné staré porosty hercynských dubohabřin s relativně dobře vyvinutým keřovým a bylinným patrem. Negativním vlivem by mohlo být nerespektování ochranného pásma lesnickými zásahy.

Obrázek 13 - Habrová seč[21]

4.2 Inventarizační průzkum přírodní rezervace Suchá hora a Malá Suchá hora

Ze dne 05. 04. 2016

a) dřeviny: *Fagus sylvatica, Quercus robur, Carpinus betulus, Betula pendula, Pinus sylvestris*

b) byliny: *Hepatica nobilis, Anemone nemorosa, Anemone ranunculoides, Cyclamen purpurascens, Corydalis cava, Lathraea squamaria, Ficaria bulbifera, Gagea lutea, Pulmonaria officinalis, Urtica dioica, Primila elatior, Fragaria vesca, Rubus, Allium ursinum*

[21] Foto: autor

Obrázek 14 - Podbílek šupinatý (*Lathraea squamaria*)[22]

V obou lokalitách se vyskytuje zmlazený porost buku lesního. Chybí informační tabule pro návštěvníky. U Malé Suché hory chybí pruhové značení v terénu a označení rezervace státním znakem. Právo myslivosti zde vykonávají Lesy ČR, které honitbu pronajali soukromé osobě; v lokalitě není žádné myslivecké zařízení. Cyklistická trasa je značená v ochranném pásmu PR v jižní části. V lokalitě nebyly zjištěny invazní a expanzivní druhy rostlin. Území je prosté skládek a odpadů. Ochranné pásmo

[22] Foto: autor

se dřevinnou skladbou přibližuje struktuře ZCHÚ. Negativním vlivem by mohlo být ponechání zmlazených dřevin přirozenému vývoji. Dle sdělení pracovníka Lesů ČR zde byl zaznamenán výskyt střevíčníku pantoflíčku (*Cypripedium calceolus*), nebyl však potvrzen žádným odborným průzkumem.

Obrázek 15 - Suchá hora[23]

4.3 Inventarizační průzkum přírodní památky Černá blata

ze dne 05. 04. 2015

a) dřeviny: *Quercus robur, Tilia cordata, Fagus sylvatica, Carpinus betulus, Acer pseudoplatanus*

[23] Foto: autor

b) byliny: *Hepatica nobilis, Anemone nemorosa, Anemone ranuncolides, Ficaria bulbifera, Pulmonaria officinalis, Primula elatior, Corydalis cava*

Na sousedním pozemku PP Černá blata byla po holoseči v roce 2013 vysázena monokultura smrků ztepilých. Informační tabule pro návštěvníky PP chybí. Územím neprochází turistická ani cyklistická trasa. Právo myslivosti zde vykonávají Lesy ČR. V lokalitě není žádné myslivecké zařízení. Nebyly zde zjištěny invazní a expanzivní druhy rostlin, ani černé skládky. Ochranné pásmo není respektováno z důvodu výše uvedené výsadby smrků. Negativním vlivem zde tedy jsou zásahy v OP, které nerespektují plán péče.

Obrázek 16 - PP Černá Blata[24]

[24] Zdroj: autor

4.4 Inventarizační průzkum přírodní rezervace Blatná hráz

ze dne 01. 04. 2016

a) dřeviny: *Alnus glutinosa, Picea abies, Fraxinus excelsior, Frangula alnus, Viburnum opulus*

b) byliny: *Leucojum vernum, Primula elatior, Anemone nemorosa, Hepatica nobilis, Petasites albus*

Lokalita je silně podmáčena Šebkovickým potokem s velkým porostem bledule jarní. Ve stávající olšině probíhá výrazné zmlazení smrkem ztepilým. Informační tabule pro návštěvníky chybí. Původní oplocení jedné části je ve špatném stavu a pomalu se rozpadá. Území není součástí turistické ani cyklistické trasy. Je zde vykonáváno právo myslivosti (honitba MS Čáslavice), byla objevena tři myslivecká zařízení a místo k přikrmování zvěře. V lokalitě nebyly zjištěny invazní a expanzivní druhy rostlin, ani černé skládky. Značení hranic je optimální. V ochranném pásmu je vysázena monokultura smrku (stáří cca 60 let). Negativním vlivem by mohla být změna vodního režimu v ZCHÚ i v jeho ochranném pásmu a smrková monokultura.

Obrázek 17 - Blatná hráz[25]

4.5 Inventarizační průzkum přírodní rezervace Suché skály

ze dne 16. 05. 2015

Plocha č. 1

a) dřeviny*: Quercus robur, Pinus sylvestris, Betula pendula, Salix spp.*

b) byliny: *Anthericum ramosum, Festuca pallens, Verbascum chaixii*

Plocha č. 2

[25] Foto: autor

a) dřeviny: *Picea abies, Pinus sylivestris, Quercus petraea, Betula pendula*

b) byliny: *Hieracium pilosella, Vincetoxicum hirundinaria, Festuca pallens*

Plocha č. 3

a) dřeviny: *Pinus sylvestris, Betula pendula, Picea abies, Pseudotsuga menziesii*

b) byliny: *Vaccinium vitis – ideae, Calluna vulgaris, Luzula luzuloides, Molinia arudinacea, Avenella flexuosa*

Plocha č. 4

a) dřeviny: *Larix decidua, Quercus petraea, Pinus sylvestris*

b) byliny: *Calamagrostis epigejos, Arrhenatherum ellatius*

Plocha č. 5

a) dřeviny: *Pinus sylivestris, Quercus petraea, Picea abies, Carpinus betulus, Tilia cordata*

b) byliny: *Festuca pallens, Anthericum ramosum, Verbascum chaixii, Vincetoxicum hirundinaria, Hearicum pilosella*

Plocha č. 6

a) dřeviny: *Quercus petraea, Tilia cordata, Carpinusbetulus, Acer pseudoplatanus, Acer campestre, Acer platanoides, Corylus avellana, Eonymus spp., Lonicera spp.*

b) byliny: *Cyclamen purpurascens, Antherium ramosum, Lilium martagon, Galanthus nivalis, Gagea minima, Aconitum lycoctonum*

Plocha č. 7

a) dřeviny: *Pinus sylvestris, Quercus petraea, Betula pendula, Prunus fruticosa, Juniperus communis*

b) byliny: *Dianthus moravicus, Jovibarba globifera, Festuca pallens, Genista pilosa*

Obrázek 18 - Hvozdík moravský (*Dianthus moravicus*)[26]

Plocha č. 8

a) dřeviny: *Quercus petraea, Tilia cordata, Pinus sylvestris, Picea abies, Robinia pseudoacacia*

b) byliny: *Melica transsilvanica, Verbascum chaixii, Cerinthe minor, Jovibarba globifera, Genista pilosa*

Plocha č. 9

a) dřeviny: *Pinus sylvestris, Quercus petraea, Carpinus betulus*

b) byliny: *Convallaria majalis, Avenella flexuosa*

[26] Foto: autor

Plocha č. 10

a) dřeviny: *Carpinus betulus, Pinus sylvestris, Querceus petraea*

b) byliny: *Genista pilosa, Verbascum chaixii*

V lokalitě byl zjištěn invazní druh - trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*) a douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), které je nutné z lokality postupně odstranit. Nebyly zde zjištěny žádné černé skládky. Značení hranic v terénu i umístění tabule se státním znakem dle vyhlášky č. 64/2001 Sb. je nevyhovující. Územím neprochází žádná cyklistická ani turistická stezka. Ochranné pásmo má nevhodnou druhovou skladbu. Negativním vlivem se jeví bývalá výsadba invazních dřevin a nedůslednost v obnovování druhové skladby v ochranném pásmu.

Obrázek 19 - Suché skály[27]

[27] Zdroj: autor

4.6 Inventarizační průzkum přírodní památky U Lusthausu

ze dne 04. 05. 2015

a) dřeviny: *Alnus glutinosa, Carpinus betulus, Quercus spp., Tilia cordata, Acer pseudoplatanus, Fraxinus excelsior, Fagus sylvatica, Betula pendula, Picea abies*

b) byliny: *Stellaria alsine, Stellaria media, Persicaria hydropiper, Myosotis nemorosa, Leucojum verum,, Calamagrostis epigejos, Fragaria vesca, Urtica dioica, Rubus sp., Ranunculus repens*

ze dne 27. 05. 2015

byliny: *Salvia glutinosa, Pulmonaria obscura, Urtica dioica, Rubus sp., Calamagrostis epigejos, Cirsium arvense, Cirsium olerraceum, Hypericum hirsutum, Melica uniflora, Hordelymus europaeus, Fragaria vesca*

Obrázek 20 - Pryskyřník plazivý (*Ranunculus repens*)[28]

[28] Foto: autor

Informační panel o významu lokality je poškozený a značení na některých stromech je málo viditelné. Podél východní hranice prochází značená turistická a cyklistická trasa. Je zde prováděno právo myslivosti, honitba Lesů ČR. Nenachází se zde žádné myslivecké zařízení. V ochranném pásmu byla vysázena smrková monokultura. V území nejsou žádné skládky. Co se týká invazních a expanzních druhů, v lokalitě se rozšiřuje třtina křovištní (*Calamagrostis epigejos*). V dubnu letošního roku bylo zjištěno, že plocha č. 4 v této PP byla rozježděna zemědělskou technikou. Dle sdělení zástupce Lesů ČR, správy Znojmo zde byla prováděna těžba smrků napadených kůrovcem a pracovník Lesů ČR si nevšiml, že jezdí přes ZCHÚ. Jedná se o plochu č. 4 přímo pod porostem bledulí. Nově byla umístěna tabule s informací o tom, že území je součástí EVL. Negativním vlivem je smrková monokultura v ochranném pásmu, nevhodný zásah do lokality při těžbě dřeva a výskyt expanzního druhu rostliny.

5. SOUČASNÝ MANAGEMENT ZCHÚ

5.1 Přírodní rezervace Habrová seč

V minulosti (80. léta) bylo území obhospodařováno formou středního lesa, což dokládají zachované víceetážové porosty. Z tohoto důvodu byly porosty prosvětlenější. Hlavním problémem PR Habrová seč je přílišné zapojení porostů. V současné době je prováděna pouze nahodilá těžba smrků a borovic v případě kalamity (námraza, ledovka), napadení lýkožroutem smrkovým nebo jsou odstraňovány havarijní stromy u cesty (cyklostezka), u kterých hrozí nebezpečí pádu na cestu nebo ohrožení občanů využívajících cyklostezku. V ochranném pásmu PR by měla probíhat postupná obnova smrku ztepilého za dřeviny blízké cílové skladbě PR. Louka v ochranném pásmu podél Spetického potoka není od r. 2005 sečena. Měla by probíhat její pravidelná seč alespoň dvakrát za vegetační sezonu. Kalamitní stav uvnitř rezervace se neřeší a popadané malé semenáčky se nechávají ležet v porostu.

Lokalita je vhodná pro konání výukových exkurzí pro laickou veřejnost.

5.2 Přírodní památka U Lusthausu

V loňském roce byla provedena jedna prořezávka v olšině na podporu jasanu a olše dle plánu péče, který je součástí platného lesního hospodářského plánu. Jiné zásahy nejsou prováděny. Ochranné pásmo není vyznačeno dle vyhl. 64/2011 Sb. přerušovanou čarou červené barvy. V ochranném pásmu PP je vysázena smrková monokultura, která je, dle sdělení pracovníka Lesů ČR, vysázena záměrně. V plánu péče je uvedeno, že hospodaření v ochranném pásmu by smělo směřovat k přirozené dřevinné skladbě, což se s výsadbou smrkové monokultury neslučuje. Plocha č. 4 v PP byla poškozena zemědělskou technikou při odstraňování smrků napadených kůrovcem. V lokalitě vznikly hluboké koleje přes potůček.

Území je vhodné pro konání výukových exkurzí pro laickou veřejnost.

5.3 Přírodní rezervace Suchá hora

Malá Suchá hora není zatím v terénu označena pruhovým značením dle vyhl. 64/2011 Sb., ani zde nebyly provedeny přírodovědné průzkumy. Krajský úřad

má toto naplánováno realizovat v letošním roce. Před rokem 2016 se v této lokalitě hospodařilo jako v lese hospodářském, ale vzhledem k tomu, že revírník byl v kontaktu s Krajským úřadem a věděl, že se chystá vyhlášení této lokality jako ZCHÚ, dá se říci, že již cca 5 let se v této lokalitě hospodaří jako v lese zvláštního určení. Probíhala pouze nahodilá nebo výchovná těžba způsobem, jako by byl schválen současný plán péče.

Suchá hora, která je vyhlášena již od roku 1996, byla obhospodařována v souladu s lesním hospodářským plánem, jehož součástí je plán péče o ZCHÚ. V roce 2015 proběhla na lokalitě silná kalamita, díky níž bylo odstraněno 160 m^3 dřevní hmoty. Většina dřevní hmoty je ale po těžbě z lesů vyklizena, což snižuje nabídku biotopů pro významné saproxylické organizmy. Odstraněním takového množství dřevní hmoty došlo k výraznému prosvětlení porostu, snížení zakmenění a k nástupu přirozeného zmlazení buku lesního. Toto zmlazení vedlo k potlačení bylinného patra, např. kyčelnice devítilisté. Plán péče zmlazení porostu neřeší a taktéž Lesy ČR nechávají porost bez zásahu.

V lokalitě by měl být provádět monitoring jasoně dymnivkového, ale dle sdělení pracovníka Krajského úřadu Vysočina na monitoring nejsou finanční prostředky.

Území by bylo vhodné k využití pro ekologickou osvětu laické veřejnosti i pro konání odborných a výukových exkurzí.

5.4 Přírodní památka Černá blata

Na lokalitě je hospodařeno v souladu s lesním hospodářským plánem, jehož podkladem je plán péče o ZCHÚ. V minulosti byla lokalita obhospodařována pravděpodobně formou holosečí, o čemž svědčí jednoetážová bučina s dalšími původními druhy listnatých stromů. Od roku 1988 zde neprobíhá intenzivní lesnická činnost a porosty tak jsou ponechávány k fyzickému dožití. V porostu dochází k přirozenému zmlazení především buku lesního, což by mohlo vést k negativnímu vlivu na bylinné patro. Ochranné pásmo je ale obhospodařováno běžným lesnickým způsobem (výsadba smrkové monokultury).

5.5 Přírodní rezervace Blatná hráz

Na lokalitě je hospodařeno v souladu s lesním hospodářským plánem, jehož podkladem jej plán péče o ZCHÚ. Území bylo v minulosti součástí rozsáhlého komplexu lesů. Dle sdělení starosty obce Cidlina byla louka v západní části ZCHÚ využívána k pastvě, ale v 70. letech bylo od pastvy upuštěno. Louka začala obrůstat nálety olší. V současné době je v lokalitě pozorováno zmlazení smrku ztepilého ze sousedních porostů, což může mít negativní vliv na celou lokalitu, proto by bylo potřeba nálety zredukovat. Západní část lokality byla v r. 1994 oplocena z důvodu obav o perspektivu bledule jarní. V současné době se oplocení rozpadá.

Lokalita není vhodná na využití území pro vzdělávací účely. Během platnosti minulých plánů péče zde byly instalovány dvě informační tabule, které měly v dostatečném rozsahu informovat příchozí o přírodních hodnotách vyskytujících se v tomto ZCHÚ. Bylo ale zjištěno, že tyto informační tabule v území chybí a nachází se zde pouze tabule se státním znakem.

Umístění mysliveckých zařízení je v rozporu se zřizovací listinou PR, kde je přímo zakázáno zřizovat myslivecká a rybářská zařízení, provádět přikrmování zvěře. Tato situace je v současné době řešena Českou inspekcí životního prostředí Havlíčkův Brod.

5.6 Přírodní rezervace Suché skály

V terénu chybí pruhové vyznačení PR dle vyhl. 64/2011 Sb., Krajský úřad Vysočina plánuje vyznačení v letošním roce. Do vyhlášení PR v roce 1996 se hospodařilo běžným způsobem dle platného LHP. V roce 2009 proběhla snaha o likvidaci douglasky tisolisté a na vzniklou holinu byl vysázen dub zimní; lokalita byla oplocena. Každoročně zde pak probíhá vyžínání zmlazeného trnovníku akátu a buřeně. Vyžínání buřeně je prováděno i v jiných částech PR Suché skály. Jiné zásahy zde prováděny nejsou. V ochranném pásmu je na ředinách dosazován dub zimní.

6. DISKUZE

6.1 Trvale udržitelné hospodaření na lesních pozemcích

Většina pozemků v našich ZCHÚ spadá do pozemků určených k plnění funkcí lesa. Kromě PR Suché skály, která je charakteristická skalnatým údolním svahem, můžeme hovořit o tom, že všechny ZCHÚ v ORP Moravské Budějovice spadají do lesních komplexů a mají společné lesnické obhospodařování. Ve všech územích jsou platné lesní hospodářské plány, jejichž podkladem jsou plány péče ZCHÚ.

Před vyhlášením ZCHÚ byly pozemky udržovány klasickým lesnickým způsobem jako v lesích hospodářského určení. Otázkou je, zda tyto klasické lesnické způsoby zaručují trvalou udržitelnost.

Podstatou trvale udržitelného hospodaření v lesích je využívání lesů takovým způsobem a v takovém rozsahu, že jejich stabilita, biodiverzita, produkční schopnost, regenerační kapacita, vitalita a schopnost plnit užitečné funkce lesa zůstanou trvale zabezpečeny pro příští generace. K tomu nutno dodat, že k dosažení uvedených cílů je třeba dlouhodobě zachovávat přirozené ekologické a genetické vlastnosti lesních dřevin, mj. zejména přirozený růstový rytmus a genotypovou strukturu populací lesních dřevin. (Metzl, Košulič, 2011)

Důležitou součástí ochrany biodiverzity lesních stanovišť v ZCHÚ se stává bezzásahový režim. Probíhá však v omezené míře na stanovištích, které byly člověkem v minulosti výrazně pozměněny a které jsou nějakým způsobem ošetřeny státem. V roce 2002 byla uzavřena smlouva o spolupráci mezi Lesy ČR a Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR při vymezování bezzásahových území v lesích a zajištění jejich monitoringu. Dosud bylo vyhlášeno 9 lokalit bezzásahových lesů s celkovou rozlohou 657 ha. Pouze dvě z nich zaujímají rozlohu větší než 100 ha, což je pro účinnou ochranu spontánně se vyvíjejících lesů a druhů organizmů na ně vázaných nepochybně málo. Existuje mnoho odpůrců spontánního vývoje lesa, kteří poukazují na možná rizika plynoucí z bezzásahových území. Často dochází ke sporům mezi ochránci přírody a lesníky a je zřejmé, že je v současné době, kdy lesníci potřebují z lesa získat dřevo a s tím související finanční prostředky, potřeba dojít k určitému kompromisu.

V ZCHÚ se nachází také minimální množství nelesních pozemků, jimiž jsou většinou údolní nivy potůčků protékajících ZCHÚ s malými ploškami luk. Bylo by potřeba zabezpečit stálou aktivní péči (pravidelné sečení, odstraňování nevhodných náletů) a zachování vodního režimu, zabránění snížení hladiny podzemní vody v důsledku zásahů v území ZCHÚ a jeho okolí.

6.2 Cíle plánů péče

Ochrana přírody se od počátku vyvíjí a mění v důsledku toho, jak roste naše poznání vztahů mezi jednotlivými skupinami organizmů a klíčových faktorů, které je ovlivňují. V plánech péče našich ZCHÚ jsou pro všechny ZCHÚ klíčové tyto cíle:

- ponechání tlejícího dřeva na místě
- odstraňování nevhodných druhů dřevin (smrků, borovic, akátů, douglasek apod.)
- postupné nahrazování nevhodné skladby porostu vhodnými druhy dřevin (i v ochranných pásmech ZCHÚ)
- zmlazené porosty ponechat bez zásahů.

6.2.1 Tlející dřevo

Objem tlejícího dřeva je specifický jak pro určitý lesní ekosystém, tak především pro jeho vývojovou fázi. Objem tlejícího dřeva v hospodářských lesích se pohybuje od cca 4 do 10 % porostní zásoby, v přírodních rezervacích bez intervencí je objem tlejícího dřeva v rozmezí cca 20 % - 40 %. Z hlediska udržení potřebného objemu tlející dřevní hmoty je s ohledem na možnou kontrolu mimo území NPR a PR výhodnější stanovit počet kmenů na ha, resp. na jinou plošnou jednotku, které budou ponechány přirozeným rozkladným procesům, než stanovit požadovaný objem kmenů, který by měl být na stejné jednotce ponechán Za minimální množství tlejícího dřeva je možno považovat cca 20% porostní zásoby. Optimální podíl tlejícího dřeva v rezervacích se pak pohybuje mezi 30 – 40% porostní zásoby pro porosty v optimální fázi vývoje. Obecně platí, že s výjimkou přesně definovaných programů je nutno ponechávat ve zvláště chráněných maloplošných územích veškerou odumřelou dřevní hmotu. [www.mendelu.cz]

Po provedeném průzkumu našich ZCHÚ lze konstatovat, že dle vizuálního posouzení je objem dřeva ponechaného k tlení ve většině ZCHÚ optimální. Pouze v PR Habrová seč je po kalamitě výskyt dřevní masy (malé semenáčky) vyšší a je otázka, zda přílišné hromadění dřevní hmoty nepovede k eutrofizaci s negativním dopadem na podrost. V PR Suché skály se vyskytuje minimální množství dřeva ležícího na zemi.

6.2.2 Odstraňování nevhodných druhů dřevin

Provádění odstraňování nevhodných, nepůvodních druhů dřevin je optimální. Nesmí při tom ale dojít k poškození ZCHÚ tak, jak se tomu stalo v letošním roce v PP U Lusthausu. Ve většině ZCHÚ se provádí každoroční vyžínání nevhodných náletů.

6.2.3 Nahrazování nevhodné skladby

Cílem všem plánů péče v našich ZCHÚ je postupná náhrada nevhodné skladby porostu za vhodnou. V plánech péče jsou navrženy směrnice, dle stupňů lesního typu a určených biotopů, podle kterých je nutné se řídit i v ochranných pásmech. Bohužel toto není ve všech našich ZCHÚ splněno. V některých ochranných pásmech ZCHÚ stále dochází k výsadbám smrkových monokultur (PP Černá Blata, PP U Lusthausu).

6.2.4 Zmlazování porostů

V porostech by měla být využita přirozená obnova všech zastoupených dřevin, která by měla vznikat a alespoň po nezbytně nutnou dobu odrůstat pod clonou mateřského porostu. Procesy autoregulace a autoredukce, které probíhají ve vznikajících nárostech, by měly být při výchově těchto porostů v co největší míře využity. Vzhledem k výskytu některých druhů světlých lesů je vhodné prodloužit obnovní dobu vybraných částí porostů, nezalesňovat uměle přirozené řediny.

Je otázkou, zda např. v PR Suchá hora, kde bylo zjištěno masívní zmlazení buku lesního, nedojde k zastínění bylinného patra, které je v této lokalitě velmi cenné. Vymizením některých světlomilných druhů by mohlo dojít k výraznému poklesu biodiverzity – vymizí živočišné druhy, které jsou na tyto rostliny vázané (např. živné

rostliny pro motýly). Z tohoto důvodu je vhodné zvážit, jak skloubit požadavky na podporu přirozených procesů s druhovou ochranou.

6.2.5 Monitoring

Důležitou součástí plnění plánů péče by měl být také aktivní monitoring a dohlížení nad plněním plánů péče. Mělo by docházet k aktualizaci informací o stavu předmětu ochrany a doplňování informací o ostatních přírodních prvcích v ZCHÚ zajišťováním průzkumů. Vhodné by také bylo zavést systém dokumentace opatření a zásahů dle § 6 odst. 2 vyhlášky č. 64/2011 Sb. a účinnost a dopady opatření pak vyhodnocovat. Z důvodu nedostatku finančních prostředků se toto zatím neděje.

6.3 Rekreační využívání krajiny

Rekreační využívání krajiny sebou přináší i zpětné ovlivnění krajiny rekreací a činnostmi s ní spojenými. Pozitivní aspekty vlivu rekreace na prostředí nejsou tak časté a intenzivní a na první pohled patrné jak vlivy negativní.

Naše ZCHÚ jsou částečně využívána pro cykloturistiku a turistiku. Kolem několika ZCHÚ vedou cyklostezky a turistické stezky, z nichž je možné přímo vidět chráněné lokality. V plánech péče nejsou řešeny možná využívání ZCHÚ k rekreaci nebo k ekologické osvětě. U některých území je to škoda, protože by si zasloužily zvýšení povědomí u veřejnosti. Např. PR Suchá hora nebo PR Habrová seč se jeví jako vynikající lokality pro ekologickou výchovu. Bohužel dle sdělení pracovníka Krajského úřadu Vysočina se do budoucna nepočítá s vytvořením např. informačních cest v ZCHÚ.

6.4 Odpovědnost vlastníků lesa

Jak již bylo zmíněno, prevenční povinnosti vlastníků lesa jsou dány lesním zákonem. Ke kolizím ovšem dochází v případě vyhlášených ZCHÚ, kdy většinou plány péče nařizují lesníkům neprovádět jiná opatření než ta, která směřují k odstraňování nevhodných druhů dřevin. Bezzásahová území ovšem nezbavují lesníky povinnosti kontrolovat nebo odstraňovat stromy, které by mohly ohrozit na životě návštěvníky, především ty, kteří se pohybují na vyznačených cyklostezkách a turistických stezkách, které sousedí s územím ZCHÚ nebo jeho ochranným pásmem. Na těchto stezkách

je nutné věnovat místům větší pozornost a v případě zjištění nebezpečných stromů (např. napadených troudnatcem kopytovitým) okamžitě požádat příslušný orgán ochrany přírody a krajiny o provedení těžby nemocných stromů (případně upozornit na rizika průjezdu přes danou lokalitu).

Vlastník lesa nenese zodpovědnost za újmy vzniklé náhodně v důsledku prosté existence lesa a působení přírodních sil (pád větví či stromu, sesuv půdy, pád uvolněného balvanu apod.), neboť není možné za daných podmínek nebezpečí vzniku újmy objektivně předvídat a odvrátit. Vlastník lesa může být zodpovědný za újmy vzniklé návštěvníkům pouze v odůvodněných případech porušení prevenční povinnosti, kdy lze s ohledem na konkrétní časové a místní okolnosti vyžadovat jistou intenzitu péče o lesní pozemky a předvídatelnost vzhledem k hrozícím rizikům (Ochrana přírody, 2016).

6.5 Návrh na vyhlášení ZCHÚ

Při mapování našeho ORP byla objevena ještě další lokalita, která by stála za zvážení, zda ji nevyhlásit jako ZCHÚ. Jedná se o bývalé vojenské cvičiště v Jemnici, které bylo v roce 2010 vyhlášeno orgánem ochrany přírody jako přechodně chráněná plocha. Důvodem k vyhlášení této lokality za přechodně chráněnou plochu byl nález populace vzácného a ohroženého mravence *Formica foreli* v České republice. V jihovýchodní části se nachází cenné suché biotopy a pcháčová louka s výskytem kozlíku dvoudomého (*Valeriana dioca*), vratičky měsíční (*Botrychium lunária*), bělolistem rolním (*Filago arvensis*) a kociánkem dvoudomým (*Antennaria dioca*).

Většina plochy je významná i z ornitologického hlediska, především jako hnízdiště pro pěnici vlašskou (*Sylvia nisoria*), strnada lučního (*Miliarda calandra*), ťuhýka obecného (*Lanius collurio*), bramborníčka červenohlavého (*Saxicola torquata*) a křepelky polní (*Cortunix coturnix*). Kromě uvedených živočichů byl v tůňkách zjištěn výskyt regionálně vzácného skokana štíhlého (*Rana dalmatina*).

Přechodně chráněná plocha byla vyhlášena na dobu pěti let, ale vzhledem k tomu, že za tuto dobu neproběhly v území žádné podrobné přírodovědné a zoologické průzkumy, orgán ochrany přírody vyhlásil v roce 2016 znovu tuto lokalitu za přechodně

chráněnou do roku 2017. Během dvou let by měly proběhnout podrobné odborné průzkumy, na základě kterých by mohlo dojít k vyhlášení plochy jako ZCHÚ.

Obrázek 21 - Přechodně chráněná plocha Jemnice[29]

6.6 Zhodnocení stávající sítě ZCHÚ

ORP Moravské Budějovice zahrnuje území se 47 obcemi a většina ZCHÚ je soustředěna do lokality Novosyrovických lesů. I přes konsolidovanou ochranu přírody státem prostřednictvím pověřených obcí a krajů, zůstává bez péče a ochrany celá řada významných lokalit. V nově vytvořené Strategii ZCHÚ Kraje Vysočina je navržena jedna lokalita k vyhlášení. Je zřejmé, že většina lokalit v ZCHÚ je vyhlášena z důvodu výskytu zvláště chráněného živočicha či rostliny. Estetické hledisko či zajímavě fragmentovaná krajiny s cennými prvky (remízky, meze, vodní biotopy) málokdy poskytují dostatečný podklad pro vyhlášení ZCHÚ. Je ale i pravda, že zákon č. 114/1992 Sb. nezapomíná na obecnou ochranu rostlin

[29] Foto: autor

a živočichů a na zachování krajinného rázu. Orgány ochrany přírody a krajiny mají možnost vyjadřovat se k územním plánům, stavbám a zásahům, které by mohly negativně ovlivnit krajinný ráz, vodní toky i ohrozit rostliny a živočichy. Z tohoto důvodu se tedy domnívám, že stávající síť ZCHÚ v našem ORP je dostačující s návrhem vyhlášení výše uvedené současné přechodně chráněné plochy. Bylo by ale potřeba provádět aktivní monitoring stavu a také aktivní sledování a případné usměrňování péče o tyto území.

7. ZÁVĚR

Hlavním cílem diplomové práce bylo zhodnocení plánů péče zvláště chráněných území ORP Moravské Budějovice. Samotnému zhodnocení plánů péče předcházelo shromáždění podkladů o přírodních poměrech daného území, údajů z plánů péče jednotlivých ZCHÚ, právních předpisů a vyhlášek na úseku ochrany přírody a krajiny. Vlastní práce spočívala v terénních šetřeních, které byly zaměřeny na inventarizaci rostlin a posouzení provádění opatření dle plánů péče.

Lesnické hospodaření v lesích zvláštního určení se musí řídit plány péče, ale po provedených průzkumech jednotlivých ZCHÚ je zřejmé, že tyto nejsou až tak striktně dodržovány, že nadále dochází k holosečím v ochranných pásmech ZCHÚ a výsadbám monokultur smrků. Také se stává, že lesní hospodářské plány, které jsou zpracovávány na období deseti let, nejsou v souladu s aktuálním plánem péče, který je schválen na jiné časové období.

Za hlavní negativní vlivy považuji někdy liknavý přístup lesníků k plněním plánů péče, především k nerespektování ochranných pásem, která pak neplní svůj účel. Důležitým nedostatkem je samozřejmě deficit financí, které by měly směřovat k intenzivnějším přírodovědným průzkumům a zvýšením povědomí o ZCHÚ u veřejnosti.

Problematika tvorby a následné realizace plánů péče je velmi obsáhlá a odborná práce. Ne vždy se stává, že následná realizace je dodržována v daných mezích a mělo by být na zřizovateli ZCHÚ, aby prováděl aktivnější monitoring stavu chráněných území, v případě našich ZCHÚ zejména management lesních porostů. Strategie ZCHÚ Kraje Vysočina má tento cíl ve svém harmonogramu a budeme doufat, že se ho podaří naplnit.

Abstrakt

Tématem diplomové práce je realizace plánů péče v chráněných maloplošných územích obvodu s rozšířenou působností Moravské Budějovice. Jedná se o šest zvláště chráněných území, pro které byly posouzeny jednotlivé plány péče na základě uskutečněných inventarizačních průzkumů, prostudovaných odborných materiálů a získaných informací o daných územích.

Klíčová slova: plán péče, ochrana přírody, přírodní rezervace, přírodní památka

Abstract

The topic of my dissertation´s thesis is the implementation of the maintenance plans in protected small territories in Moravské Budějovice region. It concerns specifically six protected territories where the maintenance plans were created based on inventory researchs, professional materials and given information about the specific territories.

Key words: maintenance plan, environment protection, natural reserve, natural sight

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČR, Metodika přípravy plánů péče, Praha, 1999
2. AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČR, Natura 2000 – doplnění evropsky významných lokalit do národního seznamu, Havlíčkův Brod, 2014
3. ČECH, L., ŠUMPICH, J., ZABLOUDIL, V., Chráněná území ČR, svazek VII. Jihlavsko, 1. vyd., Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2002, ISBN 80-86064-54-9
4. ČERVENKA M., Plán péče o přírodní rezervaci Blatná hráz, Kamenice nad Lipou, 2008
5. ČEŘOVSKÝ, J., FERÁKOVÁ,V., HOLUB,J., MAGLOCKÝ,Š., PROCHÁZKA, F. a kol., Červená kniha 5, nakladatelství Príroda a.s., Bratislava 1999, ISBN 64-021-99
6. ČESKÝ ÚSTAV OCHRANY PŘÍRODY, Metodika mapování přírody a krajiny (sborník), Praha 1994
7. FAUSTUS, L., POLÍVKA, F., Botanický klíč: klíč k určování 1000 nejdůležitějších cévnatých rostlin, 1.vydání, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1984
8. KOLEKTIV autorů, Příroda do zahrad, parků a krajiny, Chaloupky, o.p.s., 2011
9. KRAJ VYSOČINA, Strategie zvláštní územní ochrany Kraje Vysočina, Jihlava, 2015
10. KRAJ VYSOČINA, Plán péče o přírodní rezervaci Suché skály, Jihlava, 2011
11. KŘIVAN V., Plán péče o přírodní rezervaci Suchá hora, Kněžice, 2015
12. KŘIVAN V., Plán péče o přírodní památku Černá blata, Kněžice 2014
13. LÁZNIČKA, V., Ochrana přírody a krajiny, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2005, ISBN 80-7157-886-X

14. MARHOUL P., ČÍŽEK O., Plán péče o přírodní rezervaci Habrová seč, Praha, 2014

15. MARHOUL P., ČÍŽEK O., Plán péče o přírodní památku U Lusthausu, Praha, 2014

16. METZL, J., KOŠULIČ, M.st., 100 otázek a odpovědí k obhospodařování lesa přírodě blízkým způsobem, Občanské sdružení FSC ČR Brno, 2011, ISBN 80-239-6766-5

17. Nařízení vlády č. 73/2016 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 318/2013Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit

18. NEKUDA a kol., Moravskobudějovicko Jemnicko, 1. vyd., Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 1997, ISBN 80-85048-75-2

19. Ochrana přírody 2/2016, ročník 71, časopis státní ochrany přírody, AOPK ČR Praha, 2016

20. PRIMACK, R., KINDLMANN, P., JERSÁKOVÁ, J., Úvod do biologie ochrany přírody, 1. vyd., nakladatelství Portál, s.r.o., Praha, 2011, ISBN 978-80-7367-595-0

21. PRŮŠA, E., Pěstování lesa na typologických základech, 1. vydání, nakladatelství Lesnická práce, s.r.o., Kostelec nad Černými Lesy, 2001, ISBN 80-86386-104

22. ŘEPKA, R., KAILER, P. et al., Metodika mapování fytocenóz, Český ústav ochrany přírody, Praha 1994

23. SVÁTEK M., BUČEK A., Metodika hodnocení stavu péče o maloplošná zvláště chráněná území, Brno, 2005

24. Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

25. Vyhláška č. 64/2011 Sb., o plánech péče, podkladech k vyhlašování, evidenci a označování chráněných území

26. Zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

27. Zákon č. 289/1995 Sb., zákon o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů

Elektronické zdroje:

http://www.nppodyji.cz/pece-o-uzemi

www.mendelu.cz – dostupné z: http://www.utok.cz/node/228

www.citadella.cz – dostupné z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=historie_ochrany&site=zakladni_udaje_cz

Vysvětlivky zkratek:

Chráněné druhy z vyhlášky č. 395/1992 Sb.:

O – ohrožený druh (§3)

SO – silně ohrožený druh (§2)

KO – kriticky ohrožený druh (§1)

Natura 2000 – evropsky významný druh

Globální ohroženost podle červeného seznamu:

CR – Critically Endangered – kriticky ohrožený

EN – Endangered – ohrožený

VU – Vulnerable – zranitelný

C2 – silně ohrožený

C3 - ohrožený

C4 – vyžadující další pozornost

C4a – vzácnější taxony vyžadující pozornost (méně ohrožené)

DD – Data Deficient – chybí údaje k taxonu

NT – Nearly Threatened – téměř ohrožený

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1 - Fotodokumentace 89

PŘÍLOHA 1 - Fotodokumentace

Obrázek P-1 - PP U Lusthasu – umístění nové tabule EVL[30]

[30] Foto: autor

Obrázek P-2: PP U Lusthausu – lokalita č. 4 po pojezdu těžkou mechanizací[31]

[31] Foto: autor

Obrázek P-3: PR Habrová seč[32]

Obrázek P-4: Jaterník podléška (*Hepatica nobilis*) – PR Habrová seč[33]

[32] Foto: autor

[33] Foto: autor

Obrázek P-5: Česnek medvědí (*Allium ursinum*) – PR Habrová seč[34]

Obrázek P-6: Dymnivka dutá (*Corydalis cava*) – PR Suchá hora[35]

[34] Foto: autor

[35] Foto: autor

Obrázek P-7: PP Černá blata[36]

[36] Foto: autor

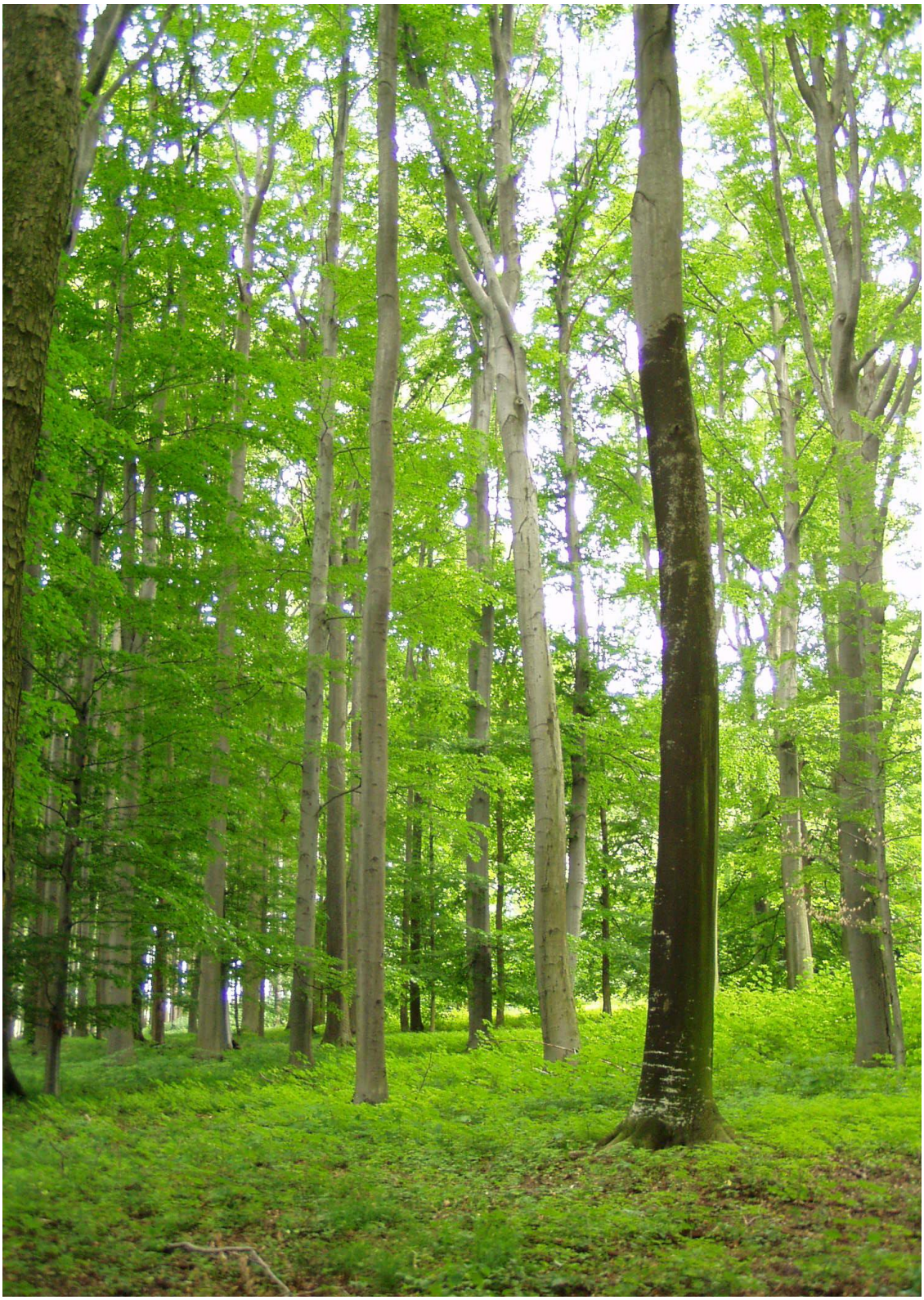

Obrázek P-8: PP Černá blata[37]

[37] Foto: autor

Obrázek P-9: PR Blatná hráz[38]

[38] Foto: autor

Obrázek P-10: PR Suché skály[39]

[39] Foto: autor

Obrázek P-11: PR Suché skály[40]

[40] Foto: autor

Obrázek P-12: Tolita lékařská (*Vincetoxicum hirundinaria Medik*) – PR Suché skály[41]

[41] Foto: autor